

Trasa A4 (odcinek śląski) – Route of A4 (Silesia section)

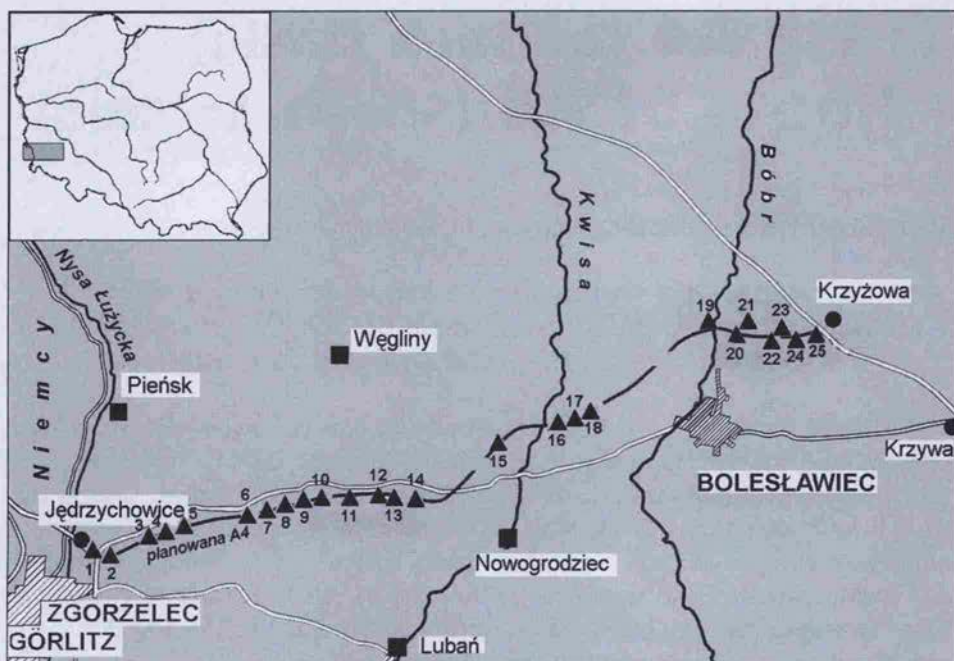
Mirosław Masojć, Elżbieta Noworyta, Leszek Żygadło

Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologicznych prowadzonych na planowanej trasie przebiegu autostrady A4 na odcinku Zgorzelec – Krzyżowa, woj. dolnośląskie.

W ramach trwających na trasie autostrady A4 prac budowlanych i modernizacyjnych, przeprowadzono w okresie od maja do listopada 2004 r. ratownicze prace wykopaliskowe na stanowiskach zlokalizowanych na odcinku pomiędzy Jędrzychowicami a Krzyżową (ryc. 1). Badania archeologiczne realizowane były w ramach umowy zawartej w dniu 01.12.2003 r. między Instytutem Archeologii i Etnologii PAN w Warszawie a Generalną Dyрекcją Dróg Krajowych i Autostrad w Warszawie. Całość prac, prowadzonych w ramach projektu ISPA nr 2002/PL/16/P/PA/007-02, koordynował zespół Instytutu Archeologii i Etnologii PAN, w skład którego wchodził: prof. dr hab. Bogusław Gediga, prof. dr hab. Romuald Schild, dr Leszek Żygadło oraz mgr Andrzej Kosicki. Poza wspomnianym Instytutem w badaniach archeologicznych uczestniczyli: Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Muzeum Archeologiczne, Oddział Muzeum Miejskiego Wrocławia.

Łączna długość przewidzianego do budowy odcinka wynosi 51,3 km. Przebiega on od zachodniej granicy państwa (km 0 autostrady A4), w rejonie miejscowości Jędrzychowice – około 3 km na północ od Zgorzelca – do przyszłego zjazdu z obecnie istniejącej autostrady w rejonie wsi Krzyżowa (km 51+300 autostrady A4), około 15 km na północ od Bolesławca (ryc. 1). Trasa planowanego odcinka drogi A4 przebiega przez silnie zróżnicowane jednostki fizjograficzne, spinając ze sobą tereny zaliczane do Średniogórza i Wyżyn Środkowoeuropejskich (Przedgórze Sudeckie) z obszarami będącymi częścią Niżu Środkowoeuropejskiego (zachodni fragment Nizin Środkowopolskich). Przebieg autostrady zbliżony jest do równoleżnikowego i w zasadzie na całym omawianym odcinku rozgranicza obie wspomniane prowincje fizyczno-geograficzne.

Stopień rozpoznania stanowisk na trasie przebiegu przyszłej autostrady był w dużej mierze niewystarczający. W literaturze oraz archiwaliach zgromadzonych do 1945 roku w Muzeum Archeologicznym, Oddziale Muzeum Miejskiego Wrocławia i w Archiwum Państwowym, znaleziono bardzo niewiele informacji o dokładnie zlokalizowanych stanowiskach archeologicznych w granicach gruntów należących do miejscowości, przez które miała przebiegać planowana trasa – np. w obrębie wsi Nowa Wieś, pow. Bolesławiec, gdzie przebadano największe na tym odcinku stanowisko, brak było jakichkolwiek informacji o znanych stanowiskach (K. Demidziuk 2004). Liczne natomiast doniesienia mówiły o odkryciach zabytków archeolo-

Ryc. 1. Przebieg inwestycji drogi A4 na odcinku Jędrzychowice – Krzyżowa (linia przerywana), z zaznaczonymi stanowiskami badanymi. Numery na mapie odpowiadają numerem stanowisk w tekście. 1 – Jędrzychowice 6; 2 – Łągów 11; 3 – Żarska Wieś 9; 4 – Żarska Wieś 8; 5 – Żarska Wieś 11; 6 – Przesieczany 6; 7 – Przesieczany 9; 8 – Przesieczany 10; 9 – Strzelno 8; 10 – Strzelno 7; 11 – Godzieszów 6; 12 – Godzieszów 4; 13 – Gierałtów 26; 14 – Wykroty 13; 15 – Czerna–Stary Gaj 1; 16 – Nowa Wieś 7; 17 – Nowa Wieś 2; 18 – Nowa Wieś 8; 19 – Krępica 8; 20 – Kraśnik Dolny 5; 21 – Kraśnik Dolny 7; 22 – Nowa Wieś 1; 23 – Nowa Wieś 2; 24 – Nowa Wieś 3; 25 – Nowa Wieś 4.

gicznych, jednak bez dokładnej lokalizacji w terenie. W związku z tym, aby ograniczyć do minimum konieczność prowadzenia prac wykopaliskowych w trakcie samej budowy, przeprowadzono dodatkowo w latach 1996 i 2000, poza badaniami powierzchniowymi w ramach poszczególnych obszarów AZP, poszukiwania w pasie inwestycyjnym przyszłej A4.

Pierwsze rozpoznanie wyłącznie trasy przebiegu przyszłej autostrady wykonał w 1996 r. zespół Muzeum Okręgowego w Jeleniej Górze (W. Grabowski 1996). Podczas tych badań odkryto 11 nowych punktów osadniczych oraz zweryfikowano 8 znanych już stanowisk archiwalnych. Na 6 stanowiskach przeprowadzono badania sondażowe, przy czym wykonano sondaże niewielkich rozmiarów. Jedynie w przypadku stanowiska Jędrzychowice 13/26 natrafiono na obiekt kultury łużyckiej (tamże).

Kolejne badania powierzchniowe, wyprzedzające budowę autostrady, przeprowadził zespół badawczy Instytutu Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego pod kierunkiem prof. dr hab. Zbigniewa Bagniewskiego, dr Mirosława Masojcia i dr Artura Błażejewskiego. W ich

wyniku zweryfikowano 19 znanych wcześniej stanowisk archeologicznych oraz odkryto 17 nowych o różnym stopniu wartości poznawczej, wśród których dominowały obiekty późnośredniowieczne i nowożytne (Z. Bagniewski i inni 2001).

Prace rozpoznawcze wykonane przez zespoły uniwersyteckie posłużyły do wytypowania na planowanym do budowy odcinku autostrady A4 25 stanowisk do badań wyprzedzających (ryc. 1).

Instytut Archeologii i Etnologii PAN Oddział we Wrocławiu przeprowadził ratownicze prace wykopaliskowe na 9 stanowiskach (tab. 1). Badaniami w terenie kierowali: dr Justyna Baron, dr Tomasz Kendelewicz, mgr Dagmara Łaciak oraz mgr Grzegorz Daszkiewicz,

Zespoły badawcze złożone z pracowników i doktorantów Instytutu Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego, nad którymi kierownictwo sprawował Dyrektor Instytutu – prof. dr hab. Jerzy Piekalski, wykonały badania na 11 stanowiskach archeologicznych (tab. 1). W wyżej wymienionych pracach udział brali: dr hab. Jan Michał Burdukiewicz, dr Tomasz Płonka, dr Andrzej Wiśniewski, mgr Barbara Krukiewicz, mgr Grzegorz Ciara, mgr Wojciech Jerzyk oraz dr Mirosław Furmanek i dr Mirosław Masojć, którzy ponadto odpowiedzialni byli za bezpośrednią organizację prac poszczególnych ekip, ich realizację w terenie oraz koordynację gabinetowego opracowania pozyskanych źródeł. Nad sprawną realizacją projektu od strony formalnej czuwał mgr Karol Bykowski.

Muzeum Miejskiemu Wrocławia, Oddział Muzeum Archeologicznego zlecono przeprowadzenie ratowniczych prac wykopaliskowych na 5 stanowiskach (tab. 1). Z ramienia tej instytucji w badaniach stanowisk archeologicznych uczestniczyli: dr Paweł Madera, dr Robert Szwed, mgr Grzegorz Ciara, mgr Krzysztof Czarniak, mgr Mariusz Dobrakowski, mgr Joanna Domańska, mgr Elżbieta Noworyta i mgr Katarzyna Ślipko-Jastrzębska. Za realizację całości powierzonych Muzeum prac wykopaliskowych oraz opracowanie źródłowe wyników badań odpowiedzialna była mgr Elżbieta Noworyta. Ponadto w pracach gabinetowych udział wzięła mgr Krystyna Romanow. Zarówno postęp prac w terenie, opracowywanie pozyskanych źródeł, jak i ich przygotowanie do druku były na bieżąco konsultowane przez: prof. dr hab. Annę Leciejewicz (IAiE PAN), prof. dr hab. Grzegorza Domańskiego (IAiE PAN), prof. dr hab. Bogusławę Gedigę (IAiE PAN), dr hab. Irenę Lasak (IAUWr.) prof. dr hab. Stanisława Pazdę (IAUWr.) oraz prof. dr hab. Jerzego Piekalskiego (IAUWr.).

Wszystkie stanowiska badano wyłącznie w obrębie linii rozgraniczających planowaną inwestycję wskazanych przez Generalną Dyрекcyję Dróg Krajowych i Autostrad Oddział we Wrocławiu. Podstawę systemu pomiarowego stanowiły siatki arowe zakładane na poszczególnych stanowiskach na zlecenie Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk.

Rozplanowanie wykopów, ich wielkość oraz kolejność eksploracji wynikały w głównej mierze z dostępności terenu stanowiska oraz preliminowanej wielkości obszaru badań. Niejednokrotnie obok wykopów szerokopłaszczyznowych w obrębie stanowisk zakładano pomocnicze wykopy sondażowe.

Przed rozpoczęciem prac ziemnych dla każdego stanowiska wykonano plan warstwowy w skali 1: 1000 oraz przeprowadzono weryfikacyjne badania po-

L.p.	Stanowisko	Nr stanowiska			Wykonawca prac wykopaliskowych	Chronologia
		w miejscowości	na obszarze	nr obszaru AZP		
1	Jędrzychowice	13	26	78-9	IAE PAN O/Wrocław	epoka brązu-okres halsztacki, późne średniowiecze
2	Łągów	11	53	78-9	IAE PAN O/Wrocław	pradzieje, IV okres EB, okres wpływów rzymskich, średniowiecze, czasy nowożytny
3	Żarska Wieś	8	32	77-10	IAE PAN O/Wrocław	późne średniowiecze, czasy nowożytny
4	Żarska Wieś	9	41	78-10	IAE PAN O/Wrocław	pradzieje, późne średniowiecze, czasy nowożytny
5	Żarska Wieś	11	19	77-10	IAE PAN O/Wrocław	późne średniowiecze, czasy nowożytny
6	Przesieczany	6	25	77-10	IAE PAN O/Wrocław	pradzieje, okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze, czasy nowożytny
7	Przesieczany	5	24	77-10	IAE PAN O/Wrocław	późne średniowiecze, czasy nowożytny
8	Przesieczany	10	14	77-11	IAE PAN O/Wrocław	późne średniowiecze, czasy nowożytny
9	Strzelno	8	13	77-11	IAE PAN O/Wrocław	pradzieje, średniowiecze, czasy nowożytny
10	Strzelno	7	12	77-11	IA UW	pradzieje, średniowiecze, czasy nowożytny
11	Godzieszów	6	11	77-11	IA UW	czasy nowożytny
12	Godzieszów	4	9	77-11	IA UW	czasy nowożytny
13	Gierałtów	26	53	77-12	IA UW	czasy nowożytny (?)
14	Krępnica	8	7	75-14	IA UW	mezolit, okres wpływów rzymskich
15	Kraśnik Dolny	5	12	75-15	IA UW	późne średniowiecze, czasy nowożytny
16	Kraśnik Dolny	7	14	75-15	IA UW	epoka brązu, okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze, czasy nowożytny
17	Nowa Wieś	1	16	75-15	IA UW	wczesna epoka brązu, okres wpływów rzymskich, późne średniowiecze

18	Nowa Wieś	2	17	75-15	IA UW	epoka kamienia, starsza epoka brązu, średniowiecze, czasy nowożytne
19	Nowa Wieś	3	18	75-15	IA UW	epoka kamienia?, okres wpływów rzymskich, średniowiecze, czasy nowożytne
20	Nowa Wieś	4	19	75-15	IA UW	epoka kamienia?, okres wpływów rzymskich, średniowiecze, czasy nowożytne
	Nowa Wieś	2	4	76-13	MA Oddział MMW	epoka brązu-okres halsztacki, późne średniowiecze, czasy nowożytne
	Wykroty	13	59	76-12	MA Oddział MMW	czasy nowożytne (?)
	Czerna-Stary Gaj	1	1	77-12	MA Oddział MMW	czasy nowożytne (?)
	Nowa Wieś	7	14	76-13	MA Oddział MMW	późne średniowiecze, czasy nowożytne
	Nowa Wieś	8	15	76-13	MA Oddział MMW	czasy nowożytne (?)

Tab. 1. Stanowiska archeologiczne badane na trasie przebiegu planowanej autostrady A-4 na odcinku Zgorzelec – Krzyżowa.

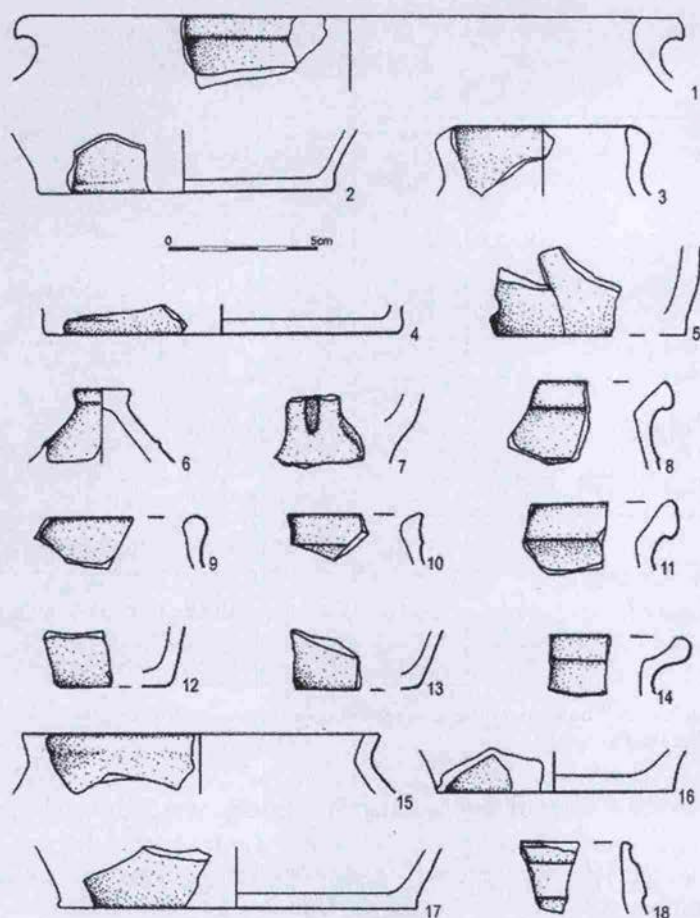
wierzchniowe, których celem było określenie miejsca założenia wykopów archeologicznych.

Warstwę orną w ramach wyznaczonych wykopów szerokopłaszczyznowych zdejmowano przy pomocy sprzętu mechanicznego. Odhumusowanie obszaru przyszłych badań odbywało się zawsze pod nadzorem archeologa. Po zakończeniu pracy sprzętu budowlanego na każdym stanowisku wytyczono siatkę arową w nawiązaniu do krajowego układu współrzędnych 65 oraz wyznaczono punkty wysokościowe. Siatka geodezyjna wraz z reperami stanowiły podstawę dalszych prac dokumentacyjnych przy sporządzaniu planów wykopów, lokalizacji w ich obrębie obiektów nieruchomych oraz ruchomych.

Po założeniu siatki arowej dalsze prace ziemne wykonywano ręcznie, usuwając resztki humusu oraz eksplorując nawarstwienia kulturowe warstwami mechanicznymi. Eksplorację obiektów nieruchomych prowadzono warstwami mechanicznymi o grubości 10 cm, a w miarę możliwości warstwami naturalnymi.

W miejscach występowania masowych materiałów krzemienych zastosowano siatkę metrową typu grid, gdzie wszystkie artefakty rejestrowano trójwymiarowo przy pomocy precyzyjnego sprzętu geodezyjnego. Nawarstwienia kulturowe w tych przypadkach przesiewano ponadto przy pomocy sit ręcznych o średnicy oczka \varnothing 4 mm.

Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk prowadził bezpośrednio ratownicze prace wykopaliskowe na 9 stanowiskach archeologicznych. Ich badania

Ryc. 2. Jędrzychowice 13, gm. Zgorzelec. Wybór ceramiki naczyniowej (rys. M. Markiewicz).

dostarczyły istotnych rezultatów w zakresie rozpoznania osadnictwa z okresu średniowiecza oraz nowożytnego. Sporadycznie odkrywano również, najczęściej bez kontekstu obiektów nieruchomych, relikty osadnictwa pradziejowego.

Jędrzychowie, stan. 13 (26 na obszarze AZP 78-9), gm. Zgorzelec

Stanowisko położone jest na kulminacji i stokach rozległego wyniesienia znajdującego się na skraju doliny Nysy Łużyckiej. Wyniesienie to, jak i samo stanowisko, rozcina przebieg drogi krajowej nr 4.

Badania wykopaliskowe prowadzone były w okresie od 18.10. do 29.10.2004 r. Pracami terenowymi kierowali mgr Grzegorz Daszkiewicz i mgr Przemysław Paruzel. Na stanowisku założono 8 sondaży po stronie północnej i 6 po stronie południowej istniejącej jezdni. Wszystkie wykopy zorientowane były dłuższą osią równoległe do jezdni. Podczas prowadzonych badań nie udało się odkryć żadnego nieruchomego obiektu archeologicznego, ani reliktyw warstwy kulturowej, a jedynie nieliczne

ułamki ceramiki, które wystąpiły w humusie lub na powierzchni stanowiska (ryc. 2). Dwa pozyskane fragmenty łączyć można z kulturą lużycką, a pozostałe ze średniowieczem (G. Daszkiewicz, P. Paruzel 2004).

Łągów, stan. 11 (53 na obszarze AZP 78-9), gm. Zgorzelec

Stanowisko Łągów 11, gm. Zgorzelec położone jest ok. 800 m na południe od wsi Jędrzychowie na stoku kulminacji znajdującej się w północnej części wsi Łągów, ok. 500 m na wschód od drogi krajowej „4”, łączącej Zgorzelec z Bolesławcem. Badania archeologiczne, którymi w terenie kierowali dr Tomasz Kendelewicz oraz mgr Grzegorz Daszkiewicz, trwały od 28.08. do 16.09.2004 r. W obrębie stanowiska założono 5 wykopów szerokopłaszczyznowych oraz 3 sondáže o łącznej powierzchni 19 arów.

Podczas prowadzonych prac ratowniczych pozyskano z doczyszczania powierzchni wykopów 862 fragmenty ceramiki naczyniowej, fragment cybucha fajki oraz jeden zabytek krzemienny. Ponadto zarejestrowano także 4 obiekty nieruchome (1 dół postłupowy oraz 3 jamy), których wypełniska nie dostarczyły materiału zabytkowego. Na ceramikę naczyniową pozyskaną z warstwy składają się: 30 fragmentów ceramiki pochodzących z IV okresu epoki brązu, 1 fragment ceramiki kultury przeworskiej (prawdopodobnie z okresu rzymskiego), 11 fragmentów ceramiki ogólnie datowanej na pradzieję, 11 skorup pochodzących z przełomu wczesnego i późnego średniowiecza, 500 fragmentów naczyń późnośredniowiecznych, 311 skorup datowanych na okres nowożytny (G. Daszkiewicz 2004a).

Obecność licznej ceramiki naczyniowej, zarówno pradziejowej jak i średniowiecznej, mogą sugerować dwie zasadnicze fazy zasiedlenia sąsiedztwa badanego obszaru. Tym samym teren badań może uchodzić za peryferię osady pradziejowej i być może średniowiecznej, co potwierdza wstępne ustalenia chronologiczne poczynione w trakcie badań powierzchniowych.

Żarska Wieś, stan. 8 (32 na obszarze AZP 77-10), gm. Zgorzelec

Stanowisko Żarska Wieś 8 położone jest na terasie niewielkiego ciek w wodnego zwanego Żarskim Potokiem. Badaniami w terenie, przeprowadzonymi w okresie od 11.05. do 26.06.2004 r., kierowali dr Tomasz Kendelewicz i mgr Grzegorz Daszkiewicz.

W pasie inwestycyjnym przyszłej autostrady założono w sumie 6 niewielkich sondáže oraz dwa wykopy szerokopłaszczyznowe o łącznej powierzchni ok. 46 arów, w obrębie których zadokumentowano i wyeksplorowano 43 obiekty nieruchome (ryc. 3**). Pozyskano zaledwie 40 fragmentów ceramiki oraz dwa artefakty krzemienne. Wszystkie zabytki pochodziły wyłącznie z powierzchni wykopu.

Wśród nielicznych ułamków naczyń, 8 fragmentów można datować na późne średniowiecze, 30 na okres nowożytny, a przynależność chronologiczno-kulturowa dwóch fragmentów ceramiki jest trudna do określenia ze względu na stopień zniszczenia (T. Kendelewicz 2004a).

Ryciny w tekście zaznaczone (*) obejmują ryciny, znajdujące się "pod opaską" przy końcu danego tomu, a oznaczone (**) - publikowane są w końcowej, kolorowej części tomu.

Materiał ruchomy pozyskany w trakcie badań pochodzi z okresu po lokalizacji wsi Żarska Wieś. Jego obecność w tym miejscu ma prawdopodobnie związek z gospodarczą eksploatacją peryferii lokalnej ekumeny. Natomiast część obiektów mogła być związana z istniejącym przed II wojną światową gospodarstwem rolnym, którego ruiny są jeszcze obecnie widoczne w zachodniej części stanowiska.

Żarska Wieś, stan. 9 (41 na obszarze AZP 78-10), gm. Zgorzelec

Stanowisko Żarska Wieś 9 położone jest w odległości 600 m na południowy zachód od zabudowań wsi, na zachodnim stoku wzniesienia. W okresie od 17.05. do 21.06.2004 r. prowadzono badania terenowe, którymi kierowały: dr Justyna Baron i mgr Dagmara Łaciak.

W obrębie dostępnej do badań części stanowiska założono 9 niewielkich sondaży oraz dwa wykopy szerokopłaszczyznowe o całkowitej powierzchni 40 arów. Odstłonięto 14 obiektów archeologicznych, w tym: 8 jam o charakterze gospodarczym, 2 paleniska oraz 4 doły postłupowe.

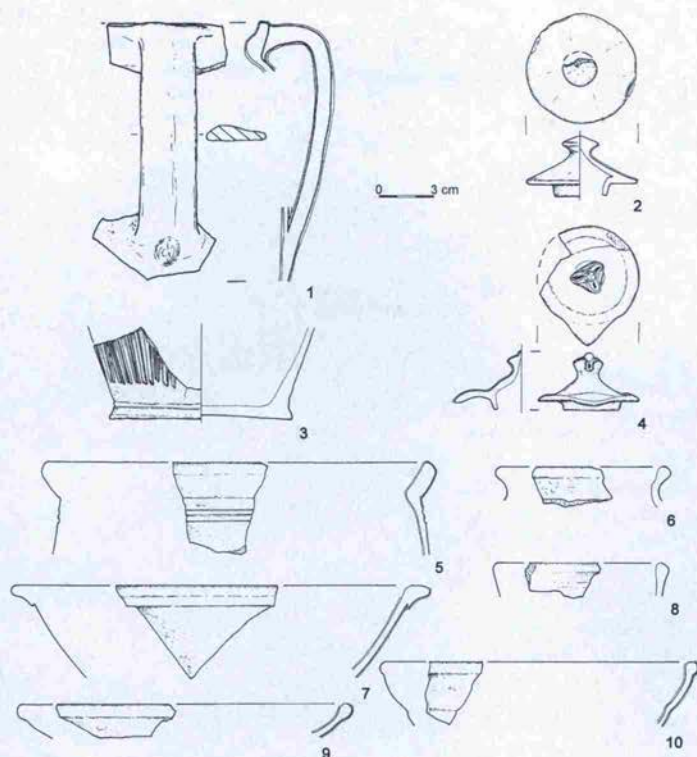
Pozyskano zaledwie 34 fragmenty ceramiki, które można datować ogólnie na pradzieje (1 fragment), późne średniowiecze (7 fragmentów), okres nowożytny (26 fragmentów). Niemal całość materiału zabytkowego pozyskano z oczyszczania powierzchni wykopów. Jedynie w obiekcie nr 7 wystąpiła ceramika datowana na okres nowożytny (J. Baron, D. Łaciak 2004a).

Żarska Wieś, stan. 11 (19 na obszarze AZP 77-10), gm. Zgorzelec

Stanowisko zlokalizowane jest na terasie niewielkiego ciek w wodnego zwanego Żarskim Potokiem. Prace wykopaliskowe, którymi kierowali dr T. Kendelewicz i mgr G. Daszkiewicz, przeprowadzono w okresie od 29.06 do 30.06.2004 r. W sumie założono 4 sondaże i jeden wykop szerokopłaszczyznowy o łącznej powierzchni 25 arów.

W trakcie badań terenowych zadokumentowano i wyeksplorowano 17 obiektów nieruchomych oraz pozyskano łącznie 293 fragmenty ceramiki (ryc. 4). Materiał zabytkowy można podzielić na ceramikę późnośredniowieczną (12 fragmentów) oraz nowożytną (281 fragmentów). Ułamki naczyń z późnego średniowiecza charakteryzowały się najczęściej stalowo-szarą barwą. Liczniej reprezentowana ceramika nowożytna dzieli się pod względem technologicznym na 4 grupy: ceramikę szklioną, kamionkę, ceramikę nieszkliwioną wykonaną w technice utleniającej barwy ceglastej oraz fajans (T. Kendelewicz 2004a).

Interpretacja funkcjonalna przebadanego stanowiska jest trudna. Faza osadnictwa średniowiecznego jest udokumentowana jedynie przez kilkanaście fragmentów ceramiki z XIV-XV w. Ponadto brak obiektów nieruchomych, które można łączyć z tym okresem, zdaje się wskazywać na okresową eksploatację tych terenów, być może wykorzystywanych do wypasu zwierząt domowych.

Ryc. 4. Żarska Wieś 11, gm. Zgorzelec. Wybór ceramiki naczyniowej (rys. K. Świątek).

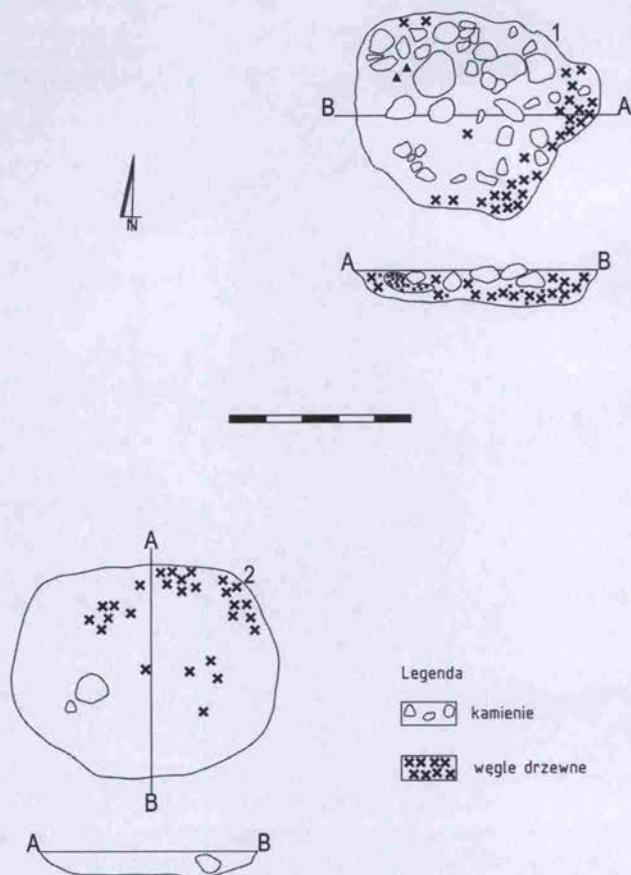
Manifestującą się na stanowisku fazę nowożytną, datowaną na podstawie ceramiki głównie na XIX/XX wiek, można łączyć z funkcjonowaniem młyna, którego zabudowania znajdowały się ok. 300 metrów od założonych wykopów.

Przesieczany, stan. 6 (25 na obszarze AZP 77-10), gm. Zgorzelec

Stanowisko położone jest na zachodnim stoku niewielkiego wzniesienia, ok. 300 m na wschód od drogi z Przesieczan do Gronowa. Badania wykopaliskowe prowadzone były w okresie od 01.07. do 30.07.2004 r. Pracami terenowymi kierowały dr Justyna Baron i mgr Dagmara Łaciak.

Na stanowisku założono 2 wykopy o łącznej powierzchni 39 arów. W obrębie wykopu I/04 zadokumentowano i wyeksplorowano 4 obiekty nieruchome, nie zawierające żadnego materiału zabytkowego (ryc. 5). Natomiast dużą ilość ceramiki – 477 fragmentów – pozyskano w trakcie oczyszczania powierzchni wykopów. Z tej liczby 2 ułamki ceramiki naczyniowej datowane są ogólnie na pradzieję, 1 na późny okres wpływów rzymskich (?), 44 na późne średniowiecze oraz aż 430 na okres nowożytny. Ponadto odkryto część fajki ceramicznej (J. Baron, D. Łaciak 2004b).

Ryc. 5. Przesieczany 6, gm. Zgorzelec. Rzuty poziome i przekroje obiektów nr 1 i 2 – palenisk (rys. J. Baron).

Przesieczany, stan. 5 (24 na obszarze AZP 77-10), gm. Zgorzelec

Stanowisko zlokalizowane jest na zachodnim stoku niewielkiego wzniesienia, 200 m na wschód od drogi z Przesieczan do Gronowa. Badaniami terenowymi, wykonywanymi w dniach 02.07-17.08.2004 r., kierowały dr Justyna Baron i mgr Dagmara Łaciak. W obrębie stanowiska wytyczono wykop o powierzchni 24 arów. Na przebadanej powierzchni nie wyróżniono obiektów archeologicznych. Pozyskano natomiast w trakcie oczyszczania wykopu dużą liczbę ceramiki oraz jeden krzemień (J. Baron, D. Łaciak 2004c). Materiał ceramiczny można datować na późne średnio-wiecze (82 fragmenty) oraz na okres nowożytny (449 fragmentów).

Przesieczany, stan. 10 (14 na obszarze AZP 77-11), gm. Zgorzelec

Stanowisko jest zlokalizowane około 600 m na południe od drogi krajowej Boleśławiec – Zgorzelec, na wschodnim stoku wzniesienia. Badania archeologiczne, któ-

rymi kierowały dr Justyna Baron i mgr Dagmara Łaciak, prowadzone były w okresie 03-28.08.2004 r. W obrębie stanowiska przebadano łączną powierzchnię 31 arów.

Zadokumentowano i wyeksplorowano 13 obiektów nieruchomych, z których żaden nie dostarczył znalezisk zabytków archeologicznych. Fragmenty ceramiki naczyniowej pozyskano natomiast w trakcie odhumusowywania i oczyszczania odsłoniętej powierzchni wykopu. Pod względem chronologicznym tworzy ona charakterystyczny dla większości badanych stanowisk zbiór: 32 fragmenty datowane na późne średniowiecze i 152 fragmenty datowane na okres nowożytny (J. Baron, D. Łaciak 2004d).

Strzelno, stan. 8 (13 na obszarze AZP 77-11), gm. Nowogrodzic

Stanowisko nr 8 w Strzelnie znajduje się ok. 1 km na południowy zachód od tej wsi, w niewielkiej dolince, pomiędzy dwiema kulminacjami terenu. Badania archeologiczne, którymi kierowali dr Tomasz Kendelewicz oraz mgr Grzegorz Daszkiewicz, trwały od 03.08. do 27.08.2004 r. W obrębie pasa inwestycji założono 4 wykopy szerokopłaszczyznowe oraz 9 sondazy o całkowitej powierzchni 18 arów.

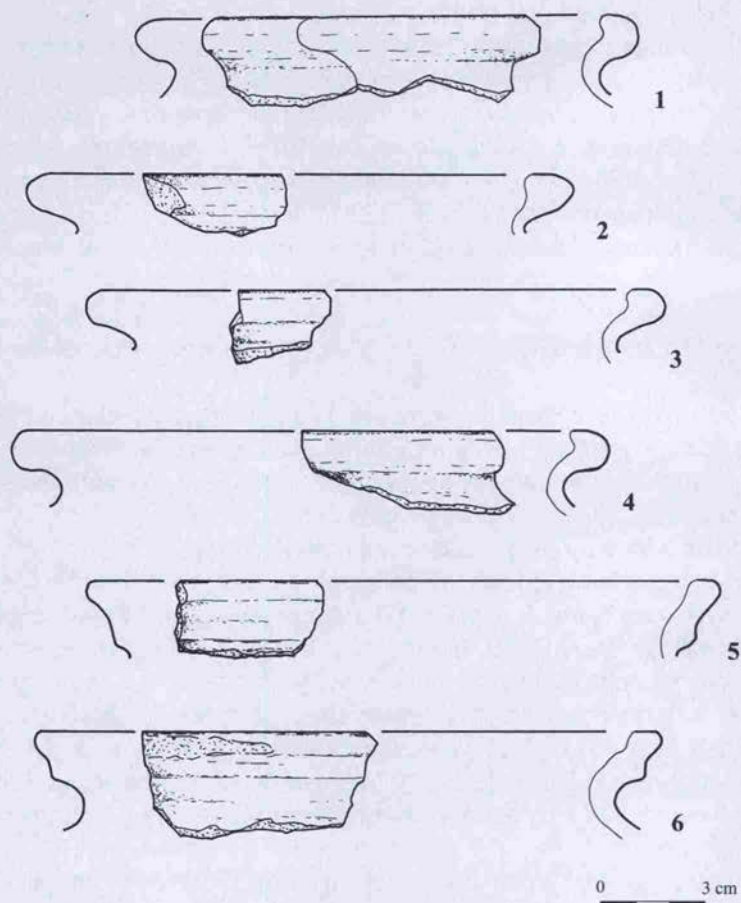
W trakcie prac wykopaliskowych odsłonięto łącznie 16 obiektów nieruchomych (7 dołów postłupowych oraz 9 jam). Pozyskano materiał zabytkowy, na który składały się: 496 ułamków ceramiki naczyniowej, fragment cybucha fajki, dwa zabytki krzemienne i przęślik (ryc. 6). Poza fragmentem dna z wypełniską jamy nr 2, pozostałe zabytki znaleziono podczas doczyszczania powierzchni wykopów, w dolnej partii stoku. Pod względem kulturowo-chronologicznym materiał ceramiczny podzielić można na: 1 fragment ceramiki pradziejowej, 20 fragmentów ceramiki z późnej fazy wczesnego średniowiecza, 424 fragmenty późnośredniowieczne oraz 51 fragmentów ceramiki nowożytnej.

Najliczniej reprezentowaną grupą była ceramika późnośredniowieczna zarejestrowana w liczbie 424 fragmentów ceramiki. Ceramika, wykonana w technice taśmowo-ślizgowej z silnie formującym obtaczaniem, posiada masę garncarską schudzoną średnioziarnistym piaskiem. Wypał, na podstawie barwy czerepu, można określić na utleniający, redukcyjny lub utleniająco-redukcyjny. W przypadku dwóch fragmentów zastosowano do schudzenia masy garncarskiej drobnoziarnisty piasek, a ich powierzchnia wewnętrzna nosi ślady szkliwienia. Motywy zdobnicze, które wystąpiły na powierzchniach fragmentów naczyń ograniczają się do żłobków spiralnych zagładzonych i nie zagładzonych, pojedynczej linii dookolnej i linii falistej (G. Daszkiewicz 2004b).

Uchwyconych ślady osadnictwa można interpretować z dużym prawdopodobieństwem jako relikty osady średniowiecznej z 2 poł. XIII i początku XIV wieku.

Strzelno, stan. 7 (12 na obszarze AZP 77-11), gm. Nowogrodzic

Stanowisko zlokalizowane jest ok. 200 m na północny zachód od ostatnich zabudowań północnej części Strzelna, po zachodniej stronie drogi lokalnej prowadzącej ze Strzelna w kierunku drogi krajowej Bolesławiec – Zgorzelec.

Ryc. 6. Strzelno 8, gm. Nowogrodziec. Wybór ceramiki naczyniowej (rys. K. Świątek).

Badaniami, prowadzonymi w okresie od 21.06. do 01.07.2004 r., kierowali dr dr Mirosław Furmanek i Mirosław Masojć. W pracach uczestniczył Tomasz Żur. W obrębie stanowiska założono wykop szerokopłaszczyznowy o powierzchni 20 arów. Wykop zorientowany był w przybliżeniu wzdłuż osi wschód-zachód. W obrębie wykopu zarejestrowano prosty układ stratygraficzny, na który składała się warstwa orna o zmiennej miąższości (w zależności od usytuowania na stoku wzniesienia – od 30 do 50 cm). Pod nią zalegał poziom piaszczystych żwirów pozbawiony śladów działalności człowieka. Na tle tej warstwy zarejestrowano i wyeksplorowano 2 obiekty nieruchome, odkryte w dwóch różnych częściach stanowiska. Obiekty te nie były powiązane ze sobą funkcjonalnie. Prawdopodobnie reprezentują również dwie różne fazy osadnicze. O ile obiekt 2 można na podstawie materiału zabytkowego datować najprawdopodobniej na wczesny okres epoki żelaza, o tyle chronologię pierwszego obiektu trudno określić, być może jednak wiąże się ona z osadnictwem średniowiecznym i nowożytnym.

W trakcie badań najliczniejszą pozyskaną grupę zabytków stanowiły fragmenty naczyń glinianych, liczy ona 33 fragmenty. Ceramika ta zróżnicowana jest pod

względem chronologicznym, stylistycznych i technologicznym. Ogólnie w zbiorze tym można wyróżnić zespół ceramiki pradziejowej oraz dominującą ceramikę średniowieczną i nowożytną (M. Furmanek, M. Masojć 2004a).

Godzieszków, stan. 6 (11 na obszarze AZP 77-11), gm. Nowogrodzic

Stanowisko zlokalizowane jest około 500 m na południe od szosy krajowej Bolesławiec – Zgorzelec, w pobliżu drogi polnej prowadzącej do skrzyżowania wymiennej drogi krajowej z drogą prowadzącą do Czerwonej Wody, ok. 2700 m na zachód od kościoła w Godzieszowie, w połowie odległości pomiędzy Godzieszowem a Strzelnem. Około 400 m na od stanowiska przepływa niewielki strumień – Czarna Mała (ryc. 1). Badaniami kierowali dr dr Mirosław Furmanek i Mirosław Masojć. W pracach, wykonywanych pomiędzy 03.07-16.07.2004 r., uczestniczyli także mgr Karolina Jakubczyk oraz Tomasz Żur.

W obrębie stanowiska założono dwa wykopy szerokopłaszczyznowe o łącznej powierzchni 30 arów. W trakcie badań odkryto 10 obiektów ziemnych, które wystąpiły w znacznym rozproszeniu, zarówno w wykopie I/04, jak i II/04. Można wyróżnić tylko dwa niewielkie skupienia, na które składały się po trzy obiekty. Trudno jednak określić charakter funkcjonalny tych skupień. Chronologia obiektów jest trudna do ustalenia. Najprawdopodobniej można je łączyć z osadnictwem nowożytnym i wiążą się one bliżej nieokreśloną eksploatacją gospodarczą środowiska leśnego w tym czasie (M. Furmanek, M. Masojć 2004b).

Godzieszków, stan. 4 (9 na obszarze AZP 77-11), gm. Nowogrodzic

Stanowisko zlokalizowane jest około 500 m na wschód od szosy prowadzącej z Godzieszowa do Jeleniowa, ok. 400 na południe od drogi krajowej Bolesławiec – Zgorzelec.

Badaniami, prowadzonymi w okresie od 14.07 do 05.08.2004 r., kierowali dr dr Mirosław Furmanek i Mirosław Masojć. W pracach uczestniczyła mgr Karolina Jakubczyk oraz Tomasz Żur.

W obrębie stanowiska założono wykop szerokopłaszczyznowy o powierzchni 50 arów. Uzyskano bardzo nieliczny materiał zabytkowy. Odsłonięto i wyeksplorowano 9 obiektów ziemnych, z których zdecydowana większość pozbawiona była materiałów zabytkowych. Chronologia obiektów jest trudna do ustalenia i najprawdopodobniej można je łączyć z osadnictwem nowożytnym. Wiążą się one z bliżej nieokreśloną eksploatacją gospodarczą środowiska leśnego (M. Furmanek, M. Masojć 2004c).

Gierałtów, stan. 26 (59 na obszarze AZP 77-12), gm. Nowogrodzic

Stanowisko zlokalizowane jest około 400 na południe od drogi krajowej Bolesławiec – Zgorzelec, przy polnej drodze biegnącej z Godzieszowa, ok. 800 m na północ od szosy prowadzącej z Godzieszowa do Jeleniowa.

Pracami, które były realizowane pomiędzy 16.07 a 27.07.2004 r., kierował mgr Grzegorz Ciara. W badaniach uczestniczyli mgr mgr Natalia Izbicka, Barbara Krukiewicz i Krzysztof Czarniak.

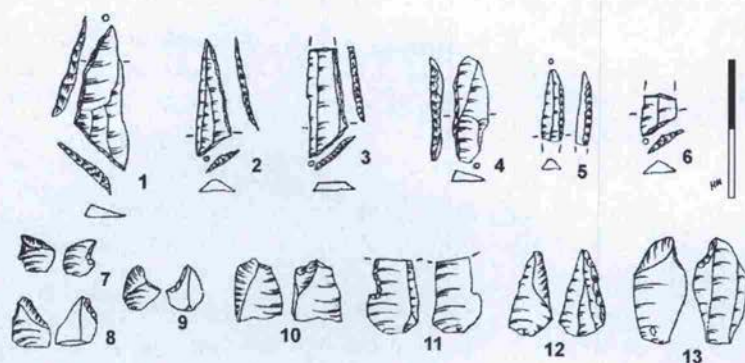
W obrębie stanowiska założono dwa wykopy szerokopłaszczyznowe o łącznej powierzchni 20 arów. W trakcie prowadzonych badań wyodrębniono i przebadano 7 obiektów. W żadnym z nich nie stwierdzono występowania wyrobów, które jednoznacznie mogłyby wskazywać na pradziejowe pochodzenie. Dwa obiekty (nr 1 i 6) mogłyby stanowić klepisko większego budynku. Wypełnisko obiektów stanowiła słabo przepalona glina. W obrębie obiektu 1 wystąpił dół postłupowy (ob. nr 7**), który mógłby wskazywać na konstrukcję słupową (G. Ciara, K. Czarniak 2004a; B. Krukiewicz 2005a).

Krępnica, stan. 8 (7 na obszarze AZP 75-14), gm. Bolesławiec

Stanowisko zlokalizowane jest na terasie nadzalewowej ok. 500 m na zachód od koryta Bobru, ok. 1000 m na południe od wsi Krępnica i ok. 150 m na zachód od drogi Krępnica – Bolesławiec. Położone jest na łagodnie opadającym stoku w stronę wschodnią do doliny Bobru.

Pracami, w okresie pomiędzy 17.05.-28.06. 2004 r., kierował mgr Grzegorz Ciara. W badaniach uczestniczyli mgr mgr Natalia Izbicka i Krzysztof Czarniak oraz dr Mirosław Masojć.

W obrębie stanowiska założono wykop szerokopłaszczyznowy o powierzchni 33 arów (ryc. 7**). Na omawianym stanowisku, na 33 arach przebadanej wykopaliskowo powierzchni, odkryto 56 obiektów. Jeden obiekt związany był z mezolitem. W trakcie jego eksploracji (65 m²) uzyskano łącznie 746 zabytków krzemienych (ryc. 8, 9**) oraz 30 fragmentów kostnych, które ogólnie łączyć można z mezolitem (M. Masojć 2005). Większość z nich to relikty osady z okresu wpływów rzymskich. Budynki mieszkalne i gospodarcze były rozlokowane planowo, dookoła niezabudowanego, centralnego placu. W wykopie zdołano przebadać ok. 1/4 pierwotnej powierzchni osady. Z obiektów oraz warstwy kulturowej stanowiska pozyskano wyłącznie ceramikę (ryc. 10). Były to niemal wyłącznie fragmenty naczyń ręcznie lepionych, które można podzielić na dwie grupy. Pierwszą stanowiły naczynia o szorstkich, rzadziej chropowatych powierzchniach. Były to przede wszystkim garnki i misy. Do drugiej należały naczynia gładkościenne, przede wszystkim wazy, misy, kubki, czarki, a także tzw. naczynia sitowate. Wśród ornamentów dominowały motywy skośnych, poziomych, rzadziej pionowych kaneli, jak również różne rodzaje ornamentu stempekowego. Zarówno formy naczyń, jak i zdobnictwo, mają ścisłe analogie w kulturze luboszyckiej oraz na obszarze środkowego Nadłabia, przy czym pod względem chronologicznym są one związane z fazą C2 okresu wpływów rzymskich. Odkryto też kilka fragmentów ceramiki toczonej dwóch zasadniczych odmian. Pierwszą stanowiła ceramika wysokiej jakości, wykonana przy użyciu drobnoziarnistej domieszki, o gładkich, wyświecanych ściankach. Na drugą zaś składały się naczynia o nieco szorstkich powierzchniach. Obie kategorie nawiązują do ceramiki toczonej znanej ze stanowisk kultury przeworskiej. Generalnie wypada stwierdzić, że na stan. 8 w Kręp-

Ryc. 8. Kępnicza 8,
gm. Bolesławiec.
Zbrojniki i rylcowce
z obiektu nr 21
(rys. M. Masojć)

nicy mamy do czynienia z dość jednorodnym chronologicznie reliktem osady z fazy C2 okresu wpływów rzymskich (tab. 2). Funkcjonowała ona zapewne dość krótko i została gwałtownie zniszczona, zapewne w wyniku pożaru. Pod względem kulturowym przeważają tu elementy kultury luboszyckiej (A. Błażejowski 2005).

Kraśnik Dolny, stan. 5 (12 na obszarze AZP 75-15), gm. Bolesławiec

Stanowisko zlokalizowane jest na terasie nadzalewowej, na łagodnym stoku opadającym na E w stronę rzeki Bobrzycy. Ok. 500 m od rzeki Bobrzycy i ok. 150 m na zachód od drogi Kraśnik Dolny – Dąbrowa Bolesławiecka.

Badaniami kierowali mgr Grzegorz Ciara, dr Mirosław Furmanek i dr Mirosław Masojć. W badaniach brał udział Tomasz Żur. Prace wykopaliskowe przeprowadzono w okresie od 08.12. do 15.12.2004 r.

W obrębie stanowiska założono jeden wykop szerokopłaszczyznowy o powierzchni 20 arów. Na stanowisku wyodrębniono 5 obiektów. Rysowały się one jako ciemne plamy ze śladowymi ilościami węgla drzewnych. W obiektach nie stwierdzono żadnych materiałów, na podstawie których można by przeprowadzić datowanie. Wstępnie interpretuje się przebadane obiekty jako pozostałości po bliżej nieokreślonej działalności związanej z eksploatacją środowiska leśnego. Częste występowanie w jamach węgla drzewnych można powiązać z wypalaniem. W trakcie prac wystąpiła znikoma ilość materiału ceramicznego, głównie późnośredniowieczna i nowożytna (G. Ciara, M. Furmanek, M. Masojć, T. Żur 2004).

Kraśnik Dolny, stan. 7 (14 na obszarze AZP 75-15), gm. Bolesławiec

Stanowisko zlokalizowane jest na terasie nadzalewowej, na łagodnym stoku opadającym na SW w stronę rzeki Bobrzycy, ok. 100 m od rzeki Bobrzycy i ok. 150 m na wschód od drogi Kraśnik Dolny – Dąbrowa Bolesławiecka.

Prace wykopaliskowe przeprowadzono w dwóch etapach: od 28.06 do 15.07. i od 03.08 do 04.08.2004 r. Badaniami kierował mgr Grzegorz Ciara, a brali w nich udział mgr Barbara Krukiewicz, mgr Natalia Izbicka i mgr Krzysztof Czarniak.

Nazwa próbki	Nr lab.	Wiek 14C	Daty kalibrowane ¹ (calBC/calAD)
Krępnica 8 pr. 1, ob. 21	Poz-9106	8330 ± 60 BP	7396 ± 78 calBC
Krępnica 8 pr. 2	Poz-9107	1775 ± 35 BP	259 ± 59 calAD
Krępnica 8, ob. 51	Poz-8967	1670 ± 30 BP	375 ± 33 calAD
Krępnica 8/7 ob. 22	Poz-8965	1175 ± 30 BP	848 ± 46 calAD
Krępnica 8/7 ob. 2	Poz-8964	1050 ± 30 BP	988 ± 22 calAD
Nowa Wieś stan. 2 ob. 34	Poz-8961	4330 ± 35 BP	2955 ± 47 calBC
Nowa Wieś stan. 2 ob. 35	Poz-8963	3095 ± 30 BP	1363 ± 38 calBC
Nowa Wieś stan. 2 ob. 3	Poz-8959	925 ± 30 BP	1101 ± 48 calAD
Nowa Wieś stan. 2 ob. 9	Poz-8960	895 ± 30 BP	1122 ± 59 calAD

Tab. 2. Daty radiowęglowe (AMS) uzyskane z dwóch stanowisk: Krępnica 8 oraz Nowa Wieś 2, gm. Bolesławiec.

W obrębie stanowiska założono wykop o powierzchni 34 arów. Na stanowisku wydobyto 17 obiektów. W obiektach nie stwierdzono żadnych materiałów, na podstawie których można by przeprowadzić datowanie. Częste występowanie w jamach węgla drzewnych można powiązać z wypalaniem.

W trakcie odhumusowywania i doczyszczania stanowiska pozyskano dużą ilość ułamków ceramiki. Ze wstępnie przeprowadzonej analizy wynika, że jest to ceramika z okresu późnego brązu – kultura łużycka i okresu wpływów rzymskich, faza B2 – C1 oraz z późnego średniowiecza i czasów nowożytnych. Oprócz ceramiki wystąpił także materiał krzemienisty w postaci pólisorowca – odtupki oraz rdzenie ogólnie datowane na paleolit (G. Ciara, K. Czarniak 2004b; B. Krukiewicz 2005b).

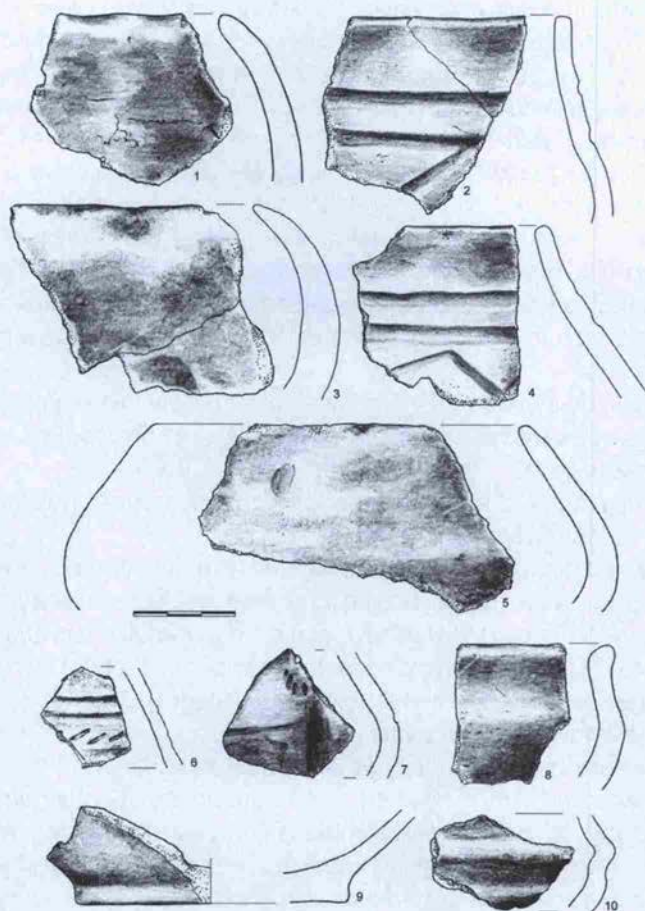
Nowa Wieś, stan. 1 (16 na obszarze AZP 75-15), gm. Bolesławiec

Stanowisko jest położone na północ od Bolesławca. Znajduje się ono przy południowo-wschodnim krańcu miejscowości Nowa Wieś, gm. Bolesławiec, na niewielkim wyniesieniu terenowym o wysokości ok. 189 m n.p.m. Od północnego zachodu wzniesienie rozcina bezimienny potok, będący prawostronnym dopływem Bobru.

Prace wykopaliskowe przeprowadzono w okresie od 06.07. do 31.07.2004 r. Badaniami terenowymi kierowali mgr Wojciech Jerzyk, dr Tomasz Płonka i Andrzej Wiśniewski. W pracach terenowych uczestniczył Daniel Moroz.

W obrębie stanowiska założono dwa wykopy, zorientowane w przybliżeniu wzdłuż osi wschód-zachód (I/04 – 20 arów, II/04 – około 30 arów). Na stanowisku zarejestrowano i wyeksplorowano 26 obiektów (ryc. 11**). Badania przyniosły stosunkowo skromny zbiór materiału zabytkowego. W trakcie prac wykopaliskowych uzyskano 31 fragmentów ceramiki i tylko 2 artefakty krzemienne. W zbiorze tych fragmentów można wyróżnić materiały zaliczone do pradziejów i średniowiecza. Najstarsze ślady eksploatacji tego terenu, wiążą się z wczesną epoką brązu. Następna faza zasiedlenia przypada na okres wpływów rzymskich, reprezentowany przez

Ryc. 10. Krępica 8,
gm. Bolesławiec. Wybór
ceramiki z okresu wpływów
rzymskich
(rys. N. Lenkow)

osadnictwo kultury luboszyckiej. Wystąpiły również materiały z późnego średnio-wiecia (W. Jerzyk et al. 2004).

Nowa Wieś, stan. 2 (17 na obszarze AZP 75-15), gm. Bolesławiec

Stanowisko położone jest około 800 m na wschód od zabudowań miejscowości. Kierownikiem badań był dr hab. Jan Michał Burdukiewicz. Prace wykopaliskowe przeprowadzono w terminie 30.06-14.08.2004 r. Zadania techniczne realizowali pracownicy i doktoranci Instytutu Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego: mgr Aleksandra Burdukiewicz, mgr Małgorzata Pleska i mgr Tomasz Ziemiński.

Przeprowadzenie badań ratowniczych na obszarze 75 arów stanowiska 2 w Nowej Wsi koło Bolesławca przyniosło odkrycie licznych i unikatowych śladów osadnictwa od paleolitu schyłkowego do czasów nowożytnych. Rozpoznano łącznie 37 obiektów nieruchomych, często z bogatym wyposażeniem (ryc. 12**, 13**). Zespół odkrytych w trakcie badań stanowiska materiałów stwarza wiele problemów, za-

równy ze względu na ich chronologię i przynależność kulturową, jak również ich homogeniczność i rodzaj form zagospodarowania przestrzeni, których są one pozostałością. Problemy te wynikają ze znacznego zniszczenia i rozdrobnienia analizowanych materiałów, zalegania w zdecydowanej większości w warstwie ornej oraz poziomie iluwium. Dystrybucja materiałów nie pozwala również na wydzielenie ich w wyróżniające się skupienia. Warto również zwrócić uwagę, że stanowisko w Nowej Wsi, znajduje się na obszarze, który jest niezwykle słabo rozpoznany pod względem archeologicznym. Stanowi on również część ekumeny marginalnej w stosunku do głównych centrów osadniczych Polski południowo-zachodniej. Warunki środowiska tego rejonu wpływały również na sposoby funkcjonowania żyjących tu społeczności. Zwraca się m. in. uwagę na znacznie dłuższe przetrwanie w tym miejscu ugrupowań łowiecko-zbierackich.

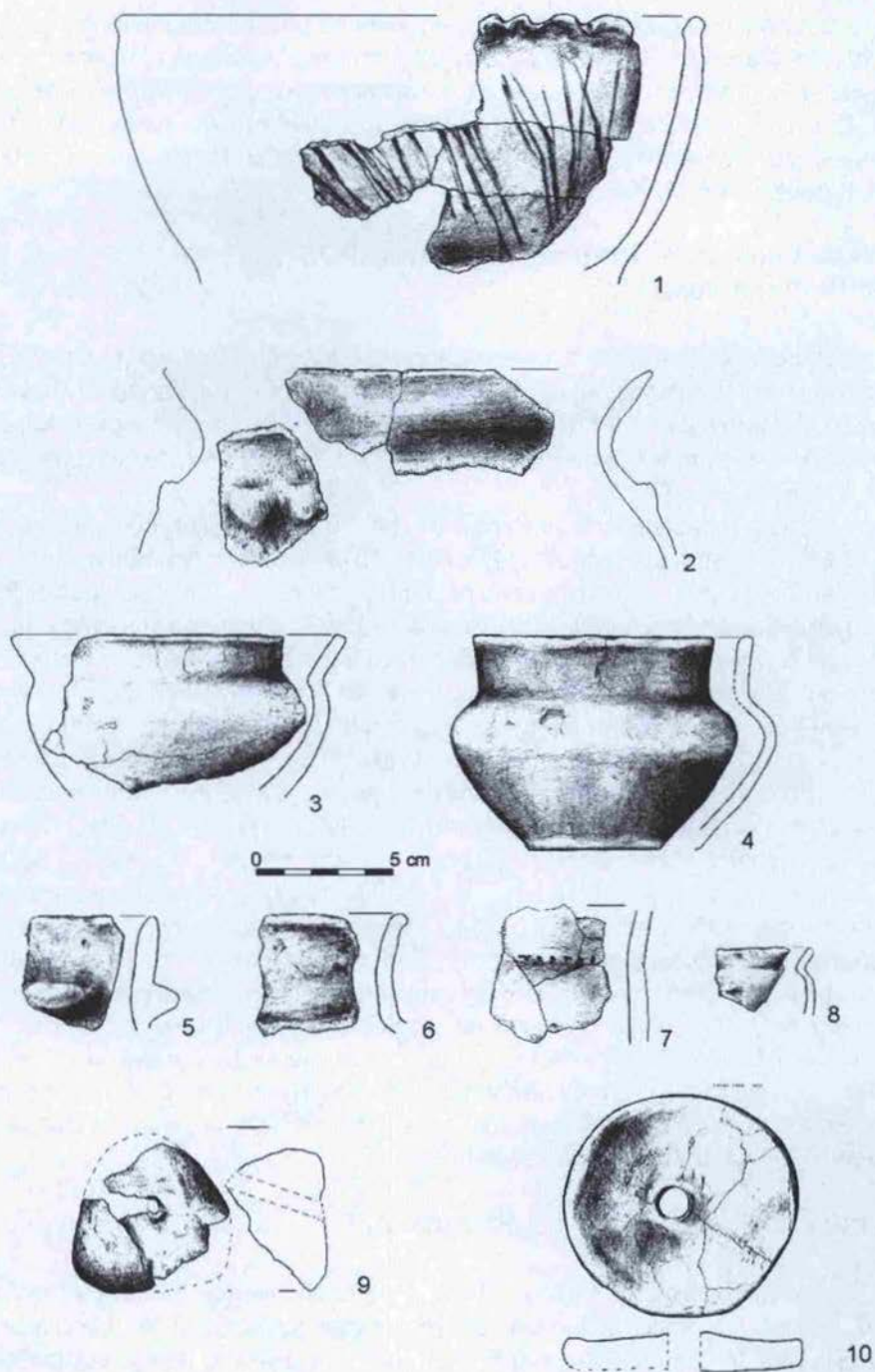
Problemy chronologii stanowiska nie wyjaśniły również datowania radiowęglowe (tab. 2), które zdają się wskazywać na bardziej skomplikowane procesy kształtowania się pozostałości osadnictwa.

W toku przeprowadzonych analiz można wyróżnić 5 faz osadniczych. Najstarsza z nich związana jest z osadnictwem schyłkowopaleolitycznym.

Kolejną fazę osadniczą stanowią pozostałości paleniska (ob. 34) datowanego na około 3030-2880 BC. Niezwykle trudno przyporządkować tej fazie odkrytych w trakcie badań materiałów. Nie można jednak wykluczyć, że z osadnictwem tego czasu wiąże się odkrycie pojedynczego naczynia wkopanego w ziemię do góry dnem (obiekt 5), zlokalizowanego około 10 m na południe datowanego paleniska (ryc. 12). Taka hipoteza wymaga jednak dalszych badań.

Trzecią fazę osadniczą reprezentuje osadnictwo datowane na około 1430-1290 BC. Odkryte materiały ceramiczne pod względem technologicznym, stylistycznym i morfologicznym nawiązują do dolnośląskich materiałów „starszobrzązowych” i mogą być wiązane ze stylistyką późnomogilową i wczesnołużycką (ryc. 14). Niezbyt pewnie rysują się formy zagospodarowania stanowiska w tym czasie. Składa się na nie przede wszystkim skupisko ceramiki występujące w obrębie arów A11, B10-12 i C10-12, wchodzące w jego skład palenisko (ob. 35). Nie jest wykluczone, że z tą fazą można również powiązać obiekty ziemne, znajdujące się w przestrzeni występowania ceramiki, zwłaszcza obiekty nr 3 i 9. Taką interpretację utrudnia datowanie węgla drzewnych pochodzących z tych obiektów na średniowiecze. Innym elementem pozostałości osadnictwa tego czasu jest obiekt 36, w skład którego wchodziło niewielkie naczynie i krążek ceramiczny, przykryte kamiennymi płytkami (ryc. 13). Niewątpliwie obiekt ten ma charakter pozautilitarny. Całość obrazu przestrzeni uzupełnia pracownia bursztyniarska, którą najprawdopodobniej można również wiązać z tą fazą.

Kolejną fazę datowaną na XI-pocz. XIII w. można wyróżnić jedynie na podstawie wyników dwóch dat C14, oznaczonych ze znalezionych węgla drzewnych. Nie odkryto żadnych artefaktów, które można tak datować. Można przypuszczać, że faza ta wiąże się z intensywnym pożarem, który miał miejsce w obrębie stanowiska. Trudno jednak stwierdzić czy jego przyczyny miały charakter naturalny, czy spowodowany był przez człowieka. Nie jest wykluczone, że wiąże się on z procesami średniowiecznej kolonizacji tego obszaru.

Ryc. 14. Nowa Wieś 2, gm. Bolesławiec. Wybór ceramiki (rys. N. Lenkow)

Ostatnia faza może być ogólnie datowana na późne średniowiecze i czasy nowożytne. Na podstawie ilości występującej ceramiki można przypuszczać, że największa intensywność eksploatacji obszaru stanowiska datowana być może na XIV w. Znaleźiska te związane są z eksploatacją gospodarczą najbliższego zaplecza pobliskiej wsi, związaną najprawdopodobniej uprawą pól (J. M. Burdukiewicz 2004; J. M. Burdukiewicz, M. Furmanek 2005).

Nowa Wieś, stan. 3 (18 na obszarze AZP 75-15), nr 18 gm. Bolesławiec

Stanowisko położone jest we wschodniej części miejscowości, niedaleko południowej nitki autostrady A4, ok. 1 km od zjazdu w pobliżu wsi Krzyżowa. Badaniami w terenie kierował mgr P. Konczewski. W badaniach uczestniczyli: mgr M. Konczewska, mgr Ł. Król, mgr B. Krukiewicz. Prace wykopaliskowe przeprowadzono w okresie 07.07.-29.07.2004 r.

Ogółem przebadano teren o powierzchni 70 arów (wykop I/04 – 23 ary; II/04 – 47 arów). Odsłonięto i zadokumentowano 30 obiektów, w tym budynki naziemne z paleniskami, jamy o różnym przeznaczeniu, paleniska i dolki postłupowe. Relikty budynków naziemnych mają duże rozmiary i kształt wydłużonego owalu lub prostokąta o zaokrąglonych narożach, zorientowanego najczęściej dłuższą osią po linii płn.-płd. We wnętrzu większości z nich odkryto ślady pozbawionych obstawy kamiennej palenisk. Z uwagi na nieliczny materiał zabytkowy bardzo trudno określić chronologię poszczególnych obiektów i wydzielić fazy rozwojowe osadnictwa na badanym stanowisku. Większość artefaktów pochodzi z doczyszczania powierzchni calca lub została luźno zebrana ze stanowiska. Tylko w sześciu obiektach wystąpiły zabytki archeologiczne. Ogółem odkryto 74 fragm. ceramiki, z czego 14 pochodzi z jednego naczynia, sprzączkę żelazną, 3 fragmenty bliżej nieokreślonych przedmiotów żelaznych, 8 krzemieni i 10 fragm. szlaki. Reasumując można stwierdzić, że na omawianym stanowisku najstarszym śladem działalności ludzkiej są pojedyncze wyroby krzemienne (mezolit). Kolejny uchwytany w materiale archeologicznym etap użytkowania stanowiska przypada na schyłek okresu wpływów rzymskich i okres wędrówek ludów. Z tego okresu pochodzi zapewne większość odkrytych relikwów budynków naziemnych, jam i niektórych wolnostojących palenisk. Prawdopodobnie wówczas obszar stanowiska wykorzystywany był rolniczo (M. Konczewska, P. Konczewski 2004a; S. Pazda et. al. 2005a).

Nowa Wieś, stan. 4 (19 na obszarze AZP 75-15), gm. Bolesławiec

Stanowisko położone jest na wschód od miejscowości, tuż przy autostradzie A4, przy jej płd. nitce. Badaniami kierował mgr P. Konczewski. W pracach uczestniczyli: mgr M. Konczewska, mgr Ł. Król, mgr B. Krukiewicz. Prace wykopaliskowe przeprowadzono od 19.05. do 08.07.2004 r.

Ogółem badaniami objęto obszar o powierzchni ok. 98 arów, z czego ok. 90 arów przypadło na wykop I/04, zlokalizowany na płn. – zach. od drogi gruntowej

wyznaczającej oś przyszłej autostrady. Wykop II/04, o powierzchni 8 arów celem zwerifikowania zasięgu stanowiska, założono po płd. – wsch. stronie wspomnianej drogi. W wyniku prowadzonych prac odsłonięto, wyeksplorowano i zadokumentowano 175 obiektów. Najstarszymi śladami obecności grup ludzkich są pojedyncze wyroby krzemienne odnajdywane w północno-zachodniej partii stanowiska. Najprawdopodobniej można je wiązać z okresem schyłkowego paleolitu lub mezolitu. Większość obiektów archeologicznych odkrytych w trakcie badań pochodzi z rozległej osady z końcowych faz okresu wpływów rzymskich. W jej obrębie można wyróżnić dwie zasadnicze części: mieszkalno-gospodarczą, usytuowaną w obrębie kulminacji wzgórza, na którym zlokalizowane jest stanowisko i produkcyjną w rejonie przepływającego poniżej ciek wodnego. W części mieszkalno – gospodarczej odkryto naziemne i zagłębione w podłoże budynki o charakterze mieszkalnym (ryc. 15**). Towarzystwo im jamy gospodarcze, wolnostojące paleniska oraz piec kopułowy (ryc. 16**). W strefie produkcyjnej przeważały liczne jamy o nierozpoznanym charakterze, wolnostojące paleniska, oraz dosyć liczne mielerze, w których wytwarzano węgiel drzewny. Kolejny etap użytkowania stanowiska można wiązać z wykorzystaniem rolniczym terenu od późnego średniowiecza po czasy współczesne. Liczne fragmenty ceramiki późnośredniowiecznej i nowożytniej, odnalezione głównie w warstwie ornej, pochodzą zapewne z sąsiednich wsi i dostały się tutaj w trakcie nawożenia pól (M. Konczewska, P. Konczewski 2004b; S. Pazda et. al. 2005b).

W dniach od 18 maja do 17 września 2004 r. zespół badawczy Muzeum Archeologicznego, Oddziału Muzeum Miejskiego Wrocławia przeprowadził ratownicze badania wykopaliskowe na stanowiskach: Nowa Wieś 2, Wykroty 13, Czerna – Stary Gaj 1, Nowa Wieś 7, Nowa Wieś 8. Wartość poznawcza uzyskanych rezultatów badań na poszczególnych stanowiskach jest bardzo zróżnicowana: od braku jakichkolwiek znalezisk (Nowa Wieś 8/15) poprzez odkrycia obiektów nieruchomych bez wyznaczników chronologicznych (Czerna-Stary Gaj 1/1, Wykroty 13/59) czy ubożego, w niewielkim tylko stopniu zróżnicowanego materiału zabytkowego (Nowa Wieś 7/14) do wielofazowej osady kultury łużyckiej z III i IV okresu epoki brązu na stanowisku 2/4 w Nowej Wsi.

Nowa Wieś, stan. 2 (4 na obszarze AZP 76-13), gm. Nowogrodzic

Niewątpliwie najciekawszych odkryć archeologicznych dokonano na stanowisku Nowa Wieś 2/4, w obrębie inwestycji oznaczonej numerem 8. Szczegółowe sprawozdanie z wyników badań na tym stanowisku jest zamieszczone w niniejszym tomie. Stanowisko odkryte zostało w 1985 r. w trakcie badań powierzchniowych AZP. Położone jest ono około 4 km na N od drogi krajowej Bolesławiec – Zgorzelec, w obrębie miejscowości Nowa Wieś. Od strony W obszar stanowiska ograniczony jest linią ciek, przypuszczalnie paleokoryta Kwisy i głównej ulicy, stanowiącej jednocześnie gminną drogę asfaltową prowadzącą z Zebrzydowej do Osiecznicy. Zlokalizowane jest na W krawędzi doliny Kwisy, na lekko pochyłej, opadającej w kierunku rzeki powierzchni plejstoceńskiej terasy nadzalewowej, 10 – 12 m n.p. koryta rzeki.

Na przebadanym obszarze o łącznej powierzchni 110 arów zarejestrowano obecność 855 osadniczych obiektów nieruchomych o zróżnicowanej chronologii i funkcji. Wystąpiły one pod warstwą orną, na tle piaszczysto-żwirowego calca. Tylko lokalnie poniżej humusu ornego zalegała pseudokulturowa warstwa o miąższości do 0,25 m, przypuszczalnie o charakterze spływowym. Największe zagęszczenie występowania obiektów zanotowano w centralnej części przebadanego obszaru i przy jego południowej krawędzi, co sugeruje kontynuację zasięgu stanowiska głównie w kierunku południowym. Na ogólną ilość 855 przebadanych obiektów 589 związanych jest z kulturą łużycką, przy czym 109 spośród nich datowanych jest ogólnie na kulturę łużycką, a 450 na epokę brązu. Spośród obiektów, których chronologię udało się uściślić 1 datowany jest na II-III okres epoki brązu, 16 na III-IV okres epoki brązu, 6 na IV okres epoki brązu, 1 na epokę brązu/okres halsztacki, 2 na epokę brązu-okres halsztacki (?). 3 na okres halsztacki, 1 na okres halsztacki (?). Większość spośród 11 obiektów o chronologii określonej ogólnie na pradziej i pozostałych 282 nie zawierających wyznaczników kulturowych, przypisać można z dużym prawdopodobieństwem także kulturze łużyckiej.

W trakcie wykopalisk zarejestrowano jeszcze ślady osadnictwa związanego z okresem późnego średniowiecza (2 jamy) i czasami nowożytnymi (1 jama).

Na podstawie dotychczasowego, niepełnego jeszcze rozpoznania relikty zabudowy związane z kulturą łużycką tworzyło około 40 obiektów uznanych za mieszkalne bądź typu półziemiankowego, bądź naziemnego, 25 ognisk i palenisk, 125 obiektów typu gospodarczego, z czego większość jam zasobowych i piwniczek i 350 śladów po słupach, najczęściej wbijanych w podłoże. Pozostałe, mało charakterystyczne jamy pełniły zapewne bliżej nieokreślone funkcje gospodarcze. Szczególnie interesującym odkryciem był obiekt, którego forma, obecność w partii przystropowej depozytu ceramicznego, a w wypełniku warstwy ceramiki przemieszanej ze skupiskami spalenizny i drobnych kamieni noszących przeważnie ślady działania ognia, dają mocne podstawy do interpretacji jego funkcji jako związanej z praktykami obrzędowymi.

Ruchomy materiał zabytkowy z omawianego stanowiska reprezentują prawie wyłącznie drobne ułamki ceramiki naczyniowej. Są to głównie garnki o jajowatym lub baniastym brzuścu, krótkiej szyjce i wychylnym na zewnątrz wylewie, w większości niezdobione, dalej wazy z baniastym brzuścem i silnie wyodrębnioną, wysoką, stożkową szyjką, czasem z taśmowatymi uszkami na załomie, zdobione szerokimi, ukośnymi żeberkami lub dołkami paznokciowymi oraz różne typy mis z niewyodrębnioną lub krótką szyjką i prostym bądź wywiniętym na zewnątrz, niekiedy pogrubionym w rodzaj szerokiej kryzy wylewem, czasem z dołkami palcowym lub ukośnym karbowaniem na krawędziach i liniami rytmami w różnym układzie na brzuścach. Spośród innych, mniej licznie reprezentowanych form, wymienić należy 2 fragm. kubków o esowatym profilu, 1 dwustożkowate naczynie miniaturowe, 1 fragm. dzbana z ornamentem guzowym, kilkanaście fragm. naczyń sitowatych i kilkanaście małych fragm. talerzy krążkowych. W obiektach kultury łużyckiej i w warstwie ornej znaleziono ponadto 3 gliniane krążki, 2 fragm. glinianych form odlewniczych, skrobacz wykonany ze skorupy naczynia, fragment ciężarka tkackiego oraz fragment nóżki (?)

antropomorficznej figurki z gliny, kilka przedmiotów z krzemienia i kamienia oraz brązu, między innymi fragment szpili oraz kolistą tarczkę, stanowiącą część rzędu końskiego.

Stosunkowo niewielka ilość materiału zabytkowego pochodzi z okresu średniowiecza i późnego średniowiecza. Odkryto łącznie 77 fragmentów naczyń wykonanych na rotacyjnym kole garncarskim w technice ślizgowo-taśmowej, głównie garnków o esowatym profilu.

Z okresu nowożytnego pozyskano jedynie 3 mało charakterystyczne ułamki naczyń.

Wykroty, stan. 13 (59 na obszarze AZP 77-12), gm. Nowogrodziec

Stanowisko Wykroty 13/59 zlokalizowane jest około 2, 5 km na SE od wsi Wykroty, przy drodze krajowej z Bolesławca do Zgorzelca, na N od niej, około 2, 3 km na E od skrzyżowania tej drogi z linią kolejową z Lubania do Węglińca. Usytuowane jest ono na ESE zboczu rozległego wzgórza o płaskim wierzchołku i wysokości około 240 m, które wznosi się w obrębie równiny denudacyjnej.

Na przebadanym obszarze o łącznej powierzchni 16 arów (ryc. 17**) odkryto i wyeksplorowano 5 obiektów nieruchomych. Siatka arowa rozciągnięta została od krajowej drogi z Bolesławca do Zgorzelca zgodnie z kierunkami NS-WE. W ramach prac założono 1 wykop o wymiarach 40 x 40 m. W miejscu przeprowadzonych badań wystąpił prosty układ stratygraficzny, na który złożyła się warstwa orna o miąższości około 0, 30 m, zalegająca bezpośrednio na piaszczysto-żwirowym calcu. Na tle calca wystąpiły zarysy 5 obiektów. W trzech z nich stwierdzono ślady działania wysokiej temperatury w postaci przepalonego na kolor pomarańczowy gruntu oraz licznych węgli drzewnych. Obiekty te można interpretować jako relikty palenisk. Funkcja dwóch pozostałych obiektów jest trudna do określenia. Brak materiałów zabytkowych w wypełniskach wszystkich obiektów nie dostarcza podstaw do określenia ich chronologii.

Czerna-Stary Gaj, stan. 1 (1 na obszarze AZP 76-12), gm. Nowogrodziec

Stanowisko Czerna-Stary Gaj 1/1 położone jest w N części wsi Czerna, 3, 5 km na N od drogi krajowej z Bolesławca do Zgorzelca, 75 m na S od skrzyżowania linii kolejowej Bolesławiec – Węglińca z drogą przebiegającą przez miejscowość Stary Gaj. Usytuowane jest na N zboczu niewielkiego wzgórza o płaskim wierzchołku i wysokości około 201 m n.p.m., które wznosi się w obrębie spłaszczenia denudacyjnego.

Na stanowisku założono w sumie 3 wykopy sondażowe, z czego 2 (wykopy 1 i 2) po W i 1 (wykop 3) po E stronie drogi przebiegającej przez wieś Czerna-Stary Gaj. Wykop 1 o wymiarach 40 m x 20 m oraz wykop 2 o wymiarach 30 x 25 m wytyczone zostały na osi N-S. Wykop 3 w postaci wąskiego i długiego prostokąta o wymiarach

70 x 20 m założono około 110 m od wykopów 1 i 2, równoległe do linii przebiegu inwestycji, na osi NE – SW (ryc. 18**). Przebadano obszar o łącznej powierzchni 29,5 ara. W miejscu badań wystąpił prosty układ stratygraficzny, na który złożyła się warstwa orna o miąższości około 0,30 m zalegająca bezpośrednio na piaszczysto-żwirowym calcu. Na tle calca wystąpiły zarysy 5 palenisk (?) o średnicy 0,5-4 m i głębokości do 0,5 m (ryc. 19**). Ich wypełniska stanowił przepalony żwir z licznymi węglami drzewnymi. Z uwagi na brak materiału zabytkowego chronologia tych obiektów jest nieokreślona. Ponieważ także i z warstwy ornej nie pozyskano materiału zabytkowego, chronologia stanowiska pozostaje kwestią otwartą, a preliminowana do badań powierzchnia 30 arów nie pozwoliła na pełniejsze rozpoznanie jego charakteru.

Nowa Wieś, stan. 7 (14 na obszarze AZP 76-13), gm. Nowogrodziec

Stanowisko Nowa Wieś 7/14 położone jest w obrębie miejscowości Nowa Wieś, mniej więcej w połowie jej wysokości, około 4 km na N od drogi krajowej z Bolesławca do Zgorzelca, 2 km na NNE od stacji kolejowej w Zebrzydowej, na W od głównej ulicy stanowiącej jednocześnie gminną drogę asfaltową z Zebrzydowej do Osiecznicy. Usytuowane jest ono na lewym brzegu Kwisy, w odległości około 500 m od współczesnego koryta rzeki, na płaskim SE stoku wzgórza o równoleżnikowym przebiegu, tworzącego krawędź doliny Kwisy. Bezwzględna wysokość, na jakiej położone jest stanowisko, wynosi około 197,5 m n.p.m.

W ramach prac na obszarze, na którym podczas wyprzedzających inwestycję badań powierzchniowych wyznaczone zostało centrum stanowiska, założono w sumie 7 wykopów sondażowych. Pierwsze 3 równoległe do projektowanej autostrady A4, kolejne 4 zgodnie z kierunkami N – S. Na przebadanym terenie o łącznej powierzchni 21,5 arów odkryto i wyeksplorowano 1 obiekt nowożytny (ryc. 20**). Podłoże w miejscu badań wykazywało stosunkowo urozmaicony charakter. Dwie główne jednostki stanowił szarozółty piasek z drobnym żwirem i iltami oraz rdzawo-żółty żwir z piaskiem, często z domieszką iltów. Występowały one przemiennie na całym terenie badań, miejscami były ze sobą wymieszane. Dodatkowo, głównie w wykopach 4 i 7, odnotowano pokłady niemal czystego, kremowo-białego iltu, czasami z domieszką bardzo drobnego piasku. W miejscach tych były też pokłady szarej gliny. Ponadto w N części wykopu 4 zarejestrowano warstwy bardzo drobnego, jednolitego, jasnoszarego i kremowego piasku. Jedynie w wykopie 1 odsłonięto i wyeksplorowano 1 obiekt, przypuszczalnie wybierzysko gliny, datowany na podstawie ceramiki na XX w.

Ze stanowiska Nowa Wieś 7/14, głównie z powierzchni i warstwy ornej, pozyskano łącznie 489 ułamków ceramiki, w tym 93 fragmenty datowane na późne średniowiecze, pozostałe na okres nowożytny. W wypełnisku jedyne odkrytego i przebadanego obiektu wystąpiło zaledwie 7 fragmentów naczyń nowożytnych. W skład omawianych materiałów wchodziły późnośredniowieczne i nowożytne fragmenty ceramiki stołowej (z kamionki, fajansu, porcelany i szkła) oraz części doniczek, dachówek, rur melioracyjnych itp. (ryc. 21-22).

Wśród wyrobów ceramicznych dominują fragmenty naczyń. Chronologicznie najwcześniejszą grupę stanowią ułamki garnków lub dzbanów, datowanych na późne średniowiecze. Obejmują one głównie wyroby barwy kremowej, rzadziej ceglastej, schudzone domieszką średnio i drobnoziarnistego piasku oraz drobnego tłuczniwa ceramicznego. Kilka zachowanych wylewów pozwala na wydzielenie w obrębie garnków co najmniej dwóch form: o wylewie lekko rozchylonym i krawędzi pogrubionej (ryc. 21e, f), bądź o wylewie cylindrycznym, zdobionym dookólnym żłobieniem poniżej prosto zakończonej, zaokrąglonej krawędzi (ryc. 22a). Ponadto w opisywanym materiale rozpoznano fragment pokrywki obejmującej (ryc. 22d) oraz fragment plastycznej nóżki, który wskazuje, że w zbiorze obecna była przynajmniej jedna forma w typie patelni. Wszystkie naczynia są nieszkliwione i na ogół niezdobione, z wyjątkiem kilku fragmentów, które wykazały dookolne szerokie żłobienia.

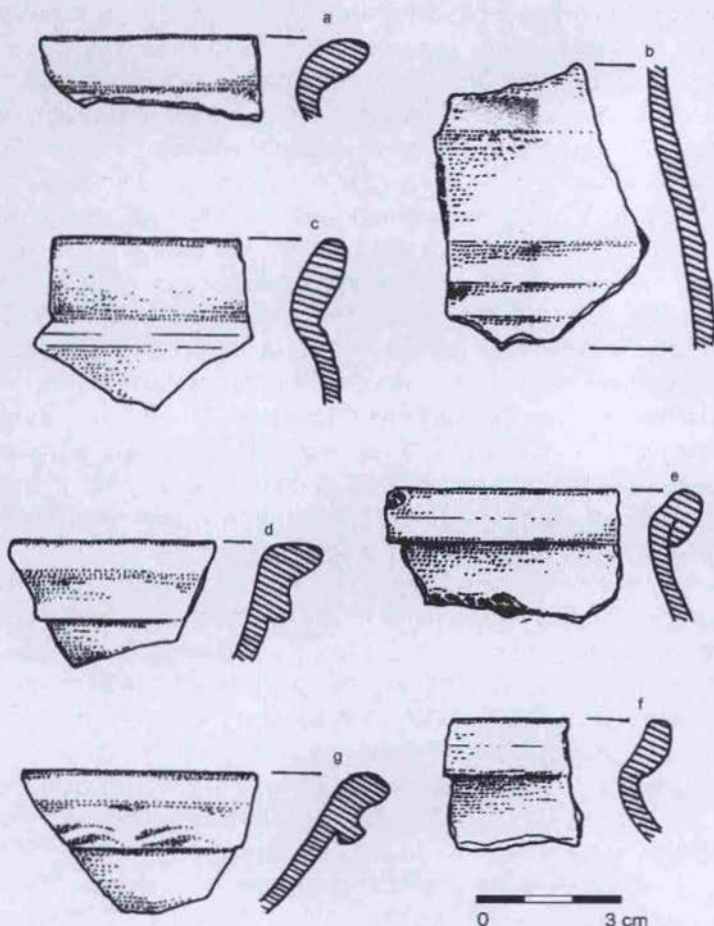
Kolejną grupę stanowią naczynia datowane ogólnie na XVI-XVIII w. Charakteryzują się one kremowymi lub jasnoczerwonymi przełomami, dobrym wypałem i niewielką grubością ścianek. Niektóre fragmenty pochodzą z naczyń szkliwionych, najczęściej barwy jasnozielonej, żółtej i brązowej. Spośród form rozpoznanych w tej części materiału wymienić należy garnki, dzbany oraz misy.

Grupa najmłodsza i jednocześnie najliczniejsza obejmuje fragmenty naczyń w typie ceramiki bolesławieckiej, datowanej na schyłek XIX i początek XX w. Naczynia te wykazują wysoki poziom technologiczny, a przede wszystkim doskonały wypał oraz zaawansowane techniki wykończeniowe. W większości opisywane fragmenty pokryte są brązowym szkliwem ziemnym, a 3 ułamki zdobione są od wewnątrz niebieską malaturą naszkliwną na białym podkładzie. Bogaty jest również asortyment naczyń, jakie reprezentują fragmenty ceramiki bolesławieckiej. Obok garnków i dzbanów (ryc. 21a, b, c; 22c), z których wiele wyposażonych jest w plastyczne ucha, wymienić należy także misy oraz talerze. Cechą charakterystyczną tej części form było częste zaopatrywanie ich wylewów w okap lub dookolne plastyczne listwy poniżej krawędzi (ryc. 21d, e; 22b). Listwa jednego z takich fragmentów dodatkowo zdobiona jest odciskami palcowymi (ryc. 21g).

W inwentarzu materiału ruchomego pozyskanego na stanowisku Nowa Wieś 7/14 znalazło się także 7 silnie skorodowanych przedmiotów z żelaza, w tym gwóźdź; funkcji pozostałych wyrobów nie udało się określić.

Ciekawym odkryciem są 3 fragmenty szkolnej tabliczki do pisania (ryc. 22e, f, g). Wykonano ją z łupku ilastego, który jest rozwarstwiającą się skałą osadową. Surowiec ten łatwo dzieli się na cienkie płytki i dzięki tej właściwości w XVIII i XIX w. używano go do wyrobu tabliczek. Po odpowiednim oszlifowaniu tabliczki pokrywano, po jednej stronie rytmami liniami poziomymi, po drugiej stronie krzyżującymi się liniami tworzącymi kratkę.

Badane stanowisko dostarczyło uboższego, w niewielkim tylko stopniu zróżnicowanego materiału zabytkowego. Fakt występowania luźnej ceramiki późnośredniowiecznej pozwala przypuszczać, że w okolicy znajdowało się osadnictwo z tego okresu. Zakres prac ograniczony zasięgiem inwestycji nie pozwala jednak na bliższe zlokalizowanie i pełniejsze rozpoznanie relikwów osadniczych.

Ryc. 21. Nowa Wieś,
gm. Nowogrodziec,
stan. 7/14.

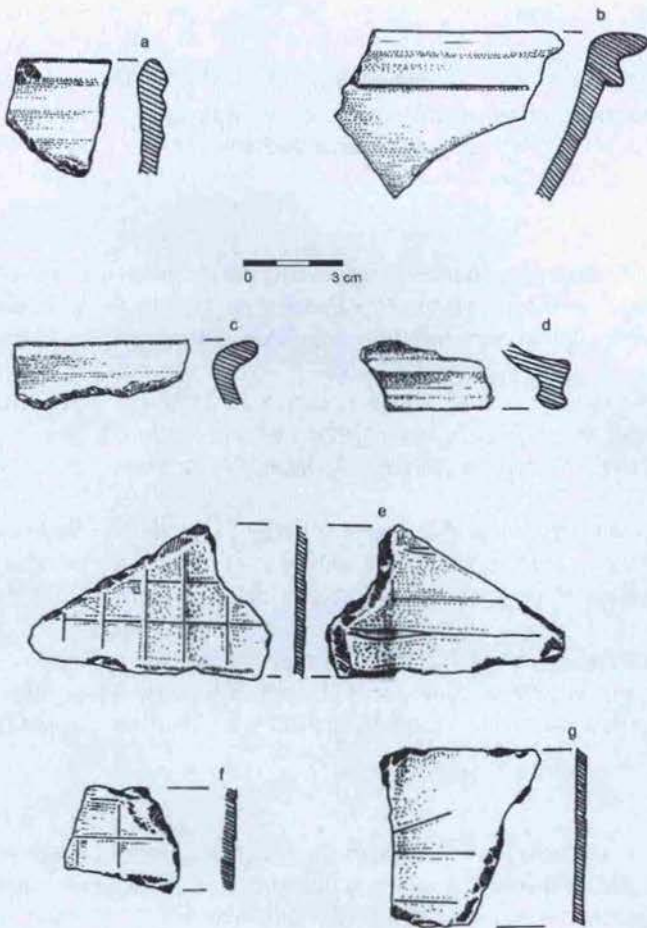
Wybór materiału
zabytkowego
z warstwy ornej
(rys. M. Szczecińska).

Nowa Wieś, stan. 8 (15 na obszarze AZP 76-13), nr 34 w pasie inwestycji,

Stanowisko Nowa Wieś 8/15 do 2000 r. łączone było ze stanowiskiem Nowa Wieś 2/4 (W. Grabowski 1996). Podczas badań powierzchniowych w 2000 r. Artur Błażejowski i Mirosław Masojć rozdzielili oba stanowiska ze względu na ich położenie (stanowisko 2/4 zlokalizowane jest na wysokiej terasie nadzalewowej Kwisy, natomiast stanowisko 8/15 poniżej, na terasie zalewowej).

Jest ono położone w miejscowości Nowa Wieś, mniej więcej w połowie jej wysokości, około 4 km na N od drogi krajowej z Bolesławca do Zgorzelca, 2 km na NNE od stacji kolejowej w Zebrzydowej, 250 m na E od gminnej drogi asfaltowej z Zebrzydowej do Osiecznicy. Usytuowane jest na płaskiej powierzchni holocenijskiej terasy zalewowej, 2, 5-4 m n.p. Kwisy, około 150 m od współczesnego koryta rzeki.

W ramach prac założono w sumie 2 wykopy sondażowe: wykop 1 o rozmiarach 34 x 30 m oraz wykop 2 o wymiarach 34 x 10 m (ryc. 23**). Wytyczono je po obu

Ryc. 22. Nowa Wieś, gm. Nowogrodzic, stan. 7/14. Wybór materiału zabytkowego z warstwy ornej (rys. M. Szczecińska).

stronach polnej drogi prowadzącej z miejscowości Nowa Wieś do Kierzna przez rzekę Kwisę, wzdłuż linii NE-SW, zgodnie z kierunkiem przebiegu inwestycji.

Przebadano obszar o łącznej powierzchni 13 arów. W trakcie badań nie stwierdzono obecności obiektów i nawarstwień archeologicznych, ani też ruchomego materiału zabytkowego.

Ze względu na brak znalezisk z preliminowanych do badań 30 arów przebadano tylko 13.

W wyniku ratowniczych prac wykopaliskowych prowadzonych na planowanym odcinku autostrady A4 pomiędzy Zgorzelcem a Krzyżową przebadano łączną powierzchnię ok. 845 arów i zadokumentowano ok. 1328 obiektów nieruchomych. Wartość poznawcza poszczególnych stanowisk jest bardzo różna. Wśród odkrywanych relikwów osadnictwa dominują te o metryce późnośredniowiecznej i nowożytnej. Do najciekawszych pod względem poznawczym zaliczyć wypada obozowiska ze schyłkowego paleolitu i mezolitu odkryte na stanowiskach w Nowej Wsi 2, gm. Bolesławiec i Krępnica 8 oraz relikty rozległej osady ludności kultury łużyckiej odśrodkowane na stanowisku Nowa Wieś 2, gm. Nowogrodzic.

Bibliografia

Bagniewski Z., Błażejowski A., Gładki M., Jaremek A., Masojć M.

2001 Z badań powierzchniowych wyprzedzających budowę autostrady A4 na odcinku Zgorzelec – Bolesławiec, „Śląskie Sprawozdania Archeologiczne”, t. 43, s. 133-146.

Baron J., Łaciak D.

2004a Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologicznych na stanowisku Żarska Wieś 9/41, gm. Zgorzelec w obrębie planowanej budowy autostrady A4 na odcinku Krzyżowa – Zgorzelec. (Archiwum Instytutu Archeologii i Etnologii PAN Oddział Wrocław).

2004b Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologicznych na stanowisku Przesieczany 6/25, gm. Zgorzelec w obrębie planowanej budowy autostrady A4 na odcinku Krzyżowa – Zgorzelec. (Archiwum Instytutu Archeologii i Etnologii PAN Oddział Wrocław).

2004c Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologicznych na stanowisku Przesieczany 5/24, gm. Zgorzelec w obrębie planowanej budowy autostrady A4 na odcinku Krzyżowa – Zgorzelec. (Archiwum Instytutu Archeologii i Etnologii PAN Oddział Wrocław).

2004b Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologicznych na stanowisku Przesieczany 10/14, gm. Zgorzelec w obrębie planowanej budowy autostrady A4 na odcinku Krzyżowa – Zgorzelec. (Archiwum Instytutu Archeologii i Etnologii PAN Oddział Wrocław).

Błażejowski A.

2005 Osada z okresu wpływów rzymskich na stan. 8 w Krępnicy, pow. bolesławiecki, woj. dolnośląskie, (w:) Archeologiczne Zeszyty Autostradowe Instytutu Archeologii i Etnologii PAN, Badania na autostradzie A4, Wrocław (w druku).

Burdukiewicz J. M.

2004 Sprawozdanie z ratowniczych badań wykopaliskowych wyprzedzających budowę autostrady A4 (odcinek Krzyżowa – Jędrzychowice) na stanowisku Nowa Wieś 2, gm. Bolesławiec. (Archiwum Instytutu Archeologii UW. nr 14/2004).

Burdukiewicz J. M., Furmanek M.

2005 Sprawozdanie z ratowniczych badań na stanowisku Nowa Wieś 2, gm. Bolesławiec, (w:) Archeologiczne Zeszyty Autostradowe Instytutu Archeologii i Etnologii PAN, Badania na autostradzie A4, Wrocław (w druku).

Ciara G., Czarniak K.

2004a Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologicznych na stanowisku Gierałtów 26/53, gm. Nowogrodziec w obrębie planowanej budowy autostrady A4 na odcinku Krzyżowa – Jędrzychowice. (Archiwum Instytutu Archeologii UW. nr 10/2004).

2004b Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologicznych na stanowisku Kraśnik Dolny 7/14, gm. Bolesławiec w obrębie planowanej budowy autostrady A4 na odcinku Krzyżowa – Jędrzychowice. (Archiwum Instytutu Archeologii UW. nr 16/2004).

Ciara G., Czarniak K., Furmanek M., Masojć M.

2004 Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologicznych na stanowisku Krępica 8/7, gm. Bolesławiec w obrębie planowanej budowy autostrady A4 na odcinku Jędrzychowice – Krzyżowa. (Archiwum Instytutu Archeologii UW. nr 11/2004).

Ciara G., Furmanek M., Masojć M., Żur T.

2004 Sprawozdanie z ratowniczych badań wykopaliskowych na stanowisku Kraśnik Dolny 5, gm. Bolesławiec w obrębie planowanej budowy autostrady A4 Krzyżowa – Jędrzychowice. (Archiwum Instytutu Archeologii UW. nr 17/2004).

Daszkiewicz G.

2004a Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologicznych stanowiska Łągów 11 w obrębie planowanej budowy autostrady A4. (Archiwum Instytutu Archeologii i Etnologii PAN Oddział Wrocław).

2004b Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologicznych stanowiska Strzelno 8 w obrębie planowanej budowy autostrady A4. (Archiwum Instytutu Archeologii i Etnologii PAN Oddział Wrocław).

Daszkiewicz G., Paruzel P.

2004 Sprawozdanie z archeologicznych badań sondażowych przeprowadzonych na stan. Jędrzychowice 13, gm. Zgorzelec, pow. Zgorzelec. (Archiwum Instytutu Archeologii i Etnologii PAN Oddział Wrocław).

Demidziuk K.

2004 Wyniki kwerendy archiwalnej (do 1945 r.) do planowanej trasy autostrady A4 na odcinku: Jędrzychowice – Krzyżowa, w miejscowościach: Czerna, Nowa Wieś, Wykroty. (Archiwum Muzeum Miejskiego Wrocławia, Oddział Muzeum Archeologiczne, Wrocław).

Furmanek M., Masojć M.

2004a Sprawozdanie z ratowniczych badań wykopaliskowych wyprzedzających budowę autostrady A4 (odcinek Krzyżowa – Jędrzychowice) na stanowisku Strzelno 7, gm. Pieńsk. (Archiwum Instytutu Archeologii UW. nr 18/2004).

2004b Sprawozdanie z ratowniczych badań wykopaliskowych wyprzedzających budowę autostrady A4 (odcinek Krzyżowa – Jędrzychowice) na stanowisku Godzieszów 6, gm. Nowogrodzic. (Archiwum Instytutu Archeologii UW. nr 19/2004)

2004c Sprawozdanie z ratowniczych badań wykopaliskowych wyprzedzających budowę autostrady A4 (odcinek Krzyżowa – Jędrzychowice) na stanowisku Godzieszów 4, gm. Nowogrodzic. (Archiwum Instytutu Archeologii UW. nr 20/2004).

Grabowski W.

1996 Wyniki przeprowadzonych w ramach I etapu programu ratowniczych badań archeologicznych, powierzchniowych i sondażowych w obrębie inwestycji budowy autostrady A4 w województwie jeleniogórskim. (Archiwum SOZ w Jeleniej Górze).

Jerzyk W., Płonka T., Wiśniewski A.

- 2004 Sprawozdanie z badań ratowniczych stanowiska Nowa Wieś 1 (16), gm. Bolesławiec w 2004 r., związanych z budową autostrady A4 na odcinku Jędrzychowice – Krzyżowa. (Archiwum Instytutu Archeologii UW. nr 15/2004).

Kendelewicz T.

- 2004a Wyniki badań wykopaliskowych przeprowadzonych na stanowisku Żarska Wieś 8. (Archiwum Instytutu Archeologii i Etnologii PAN Oddział Wrocław).
- 2004b Wyniki badań wykopaliskowych przeprowadzonych na stanowisku Żarska Wieś 11. (Archiwum Instytutu Archeologii i Etnologii PAN Oddział Wrocław).

Konczevska M., Konczewski P.

- 2004a Sprawozdania z badań archeologicznych w Nowej Wsi, stan. 3, gm. Bolesławiec. (Archiwum Instytutu Archeologii UW. nr 13/2004).
- 2004b Sprawozdania z badań archeologicznych w Nowej Wsi, stan. 4, gm. Bolesławiec. (Archiwum Instytutu Archeologii UW. nr 12/2004).

Krukiewicz B.

- 2005a Ratownicze badania wykopaliskowe w Giaraltowie, gm. Nowogrodziec, stan. 26 (AZP 53/72-12), „Śląskie Sprawozdania Archeologiczne”, t. 47 (w druku).
- 2005b Ratownicze badania wykopaliskowe na stanowisku Kraśnik Dolny, gm. Bolesławiec, stan. 7 (AZP 14/75-15), „Śląskie Sprawozdania Archeologiczne”, t. 47 (w druku).

Masojć M.

- 2005 Borealna krzemienica z miejscowości Krępica 8 na terenie Borów Dolnośląskich (pow. Bolesławiec), (w:) Archeologiczne Zeszyty Autostradowe Instytutu Archeologii i Etnologii PAN. Badania na autostradzie A4, Wrocław (w druku)

Pazda S., Konczewska M., Konczewski P.

- 2005a Osada z późnego okresu wpływów rzymskich w Nowej Wsi, gm. Bolesławiec, woj. dolnośląskie, na stanowisku 3, (w:) Archeologiczne Zeszyty Autostradowe Instytutu Archeologii i Etnologii PAN. Badania na autostradzie A4, Wrocław (w druku)
- 2005b Osada z późnego okresu wpływów rzymskich w Nowej Wsi, gm. Bolesławiec, woj. dolnośląskie, na stanowisku 4, (w:) Archeologiczne Zeszyty Autostradowe Instytutu Archeologii i Etnologii PAN. Badania na autostradzie A4, Wrocław (w druku).

Mirosław Masojć, Elżbieta Noworyta, Leszek Żygadło

*Report on archaeological rescue excavations carried out
on the route of planned A4 motorway, within Zgorzelec – Krzyżowa
section, Lower Silesia province.*

Summary

During construction works and archaeological rescue research taking place on the route of A4 motorway in the year 2004, excavations were undertaken in next planned section Jędrzychowice – Krzyżowa. Archaeological works were conducted in accordance with agreement signed 01.12.2003 between the Institute of Archaeology and Ethnology of Polish Academy of Sciences, Warsaw Branch and General Directorate for National Roads and Motorways. The excavations, carried out within the framework of ISPA project no 2002/PL/16/P/PA/007-02, were coordinated by the team of archaeologists from the Institute of Archaeology and Ethnology of Polish Academy of Sciences. Archaeologists from the Institute of Archaeology of Warsaw University and Archaeological Museum, Department of Wrocław Municipal Museum (Table 1) also participated in the research.

The initial research covered 25 sites previously recognized during surface investigation undertaken in years 1996 and 2000 on the route of planned motorway (Fig. 1).

Researchers from the Institute of Archaeology and Ethnology of Polish Academy of Sciences, Wrocław Branch, carried out rescue excavations at 9 sites: Jędrzychowice 6 (Fig. 2), Łagów 11, Żarska Wieś 9, Żarska Wieś 8 (Fig. 3**), Żarska Wieś 11 (Fig. 4), Przesieczany 6 (Fig. 5), Przesieczany 9, Przesieczany 10, Strzelno 8 (Fig. 6). On the basis of agreements signed with the Institute of Archaeology and Ethnology of Polish Academy of Sciences, further rescue excavations conducted at 11 sites were supervised by the team of the Institute of Archaeology of Wrocław University: Strzelno 7, Godziszów 4, Gieraltów 26, Krępnica 8 (Fig. 7**, 8, 9**, 10), Kraśnik Dolny 5, Kraśnik Dolny 7, Nowa Wieś 1 (Fig. 11**), Nowa Wieś 2 (Fig. 12**, 13**, 14), Nowa Wieś 3, Nowa Wieś 4 (Fig. 15**, 16**) and by the team of Archaeological Museum, Department of Wrocław Municipal Museum at next 5 sites: Wykroty 13 (Fig. 17**), Czerna-Stary Gaj 1 (Fig. 18**, 19**), Nowa Wieś 7, Nowa Wieś 2 (Fig. 20**-22), Nowa Wieś 8 (Fig. 23**).

The present summary includes only the basic information about the results of excavations performed at particular sites. Detailed monographic studies on these sites are to be independently published.

The cognitive value of explored sites is not homogeneous. Most of discovered relics can be attributed to LMA and modern period. Some of the most interesting include the campsite from Late Paleolithic and Mesolithic, uncovered at sites Nowa Wieś 2, Bolesławiec commune and Krępnica 8, relics of vast Lusatian culture settlement documented at site Nowa Wieś 2, Nowogrodziec commune and Luboszyce culture settlement at site Nowa Wieś 4, Bolesławiec commune. Radiocarbon dates were obtained for sites Nowa Wieś 2, Bolesławiec commune and Krępnica (Table 2).

In total, during archaeological rescue excavations on the route of A4 motorway, in the section Zgorzelec – Krzyżowa, the area of circa 1000 ares was explored and approximately 400 non-moveable features were documented.

Figures

- Fig. 1. The route of A4 motorway in Jędrzychowice – Krzyżowa section (dashed line), with marked sites, explored the Institute of Archaeology of Wrocław University. Numbers on the map are the same as numbers used in the text; 1 – Jędrzychowice 6; 2 – Łągów 11; 3 – Żarska Wieś 9; 4 – Żarska Wieś 8; 5 – Żarska Wieś 11; 6 – Przesieczany 6; 7 – Przesieczany 9; 8 – Przesieczany 10; 9 – Strzelno 8; 10 – Strzelno 7; 11 – Godzieszów 6; 12 – Godzieszów 4; 13 – Gieraltów 26; 14 – Wykroty 13; 15 – Czerna-Stary Gaj 1; 16 – Nowa Wieś 7; 17 – Nowa Wieś 2; 18 – Nowa Wieś 8; 19 – Krępnica 8; 20 – Kraśnik Dolny 5; 21 – Kraśnik Dolny 7; 22 – Nowa Wieś 1; 23 – Nowa Wieś 2; 24 – Nowa Wieś 3; 25 – Nowa Wieś 3.
- Fig. 2. Jędrzychowice 13, Zgorzelec commune. Selection of pottery. Drawn by M. Markiewicz.
- Fig. 3. Żarska Wieś 8, Zgorzelec commune. Excavation I/04. Outlines of features 6-10, 12-14. Photo by G. Daszkiewicz.
- Fig. 4. Żarska Wieś 11. Selection of pottery. Drawn by K. Świątek.
- Fig. 5. Przesieczany 6, Zgorzelec commune. Outlines and cross-sections of features 1 and 2 – hearths. Drawn by J. Baron.
- Fig. 6. Strzelno 8, Nowogrodzic commune. Selection of pottery. Drawn by K. Świątek.
- Fig. 7. Krępnica 8, Bolesławiec commune. View at the site from SW side. Photo by M. Masojć.
- Fig. 8. Krępnica 8. Flint tools recovered from feature 21. Drawn by M. Masojć.
- Fig. 9. Krępnica 8. Feature 21 – Mesolithic flint workshop during exploration. Photo by M. Masojć.
- Fig. 10. Krępnica 8. Selection of pottery dated to Roman Period. Drawn by N. Lenkow.
- Fig. 11. Nowa Wieś 1, Bolesławiec commune. Feature 6 – dismembered skeleton of a horse. Photo by W. Jerzyk.
- Fig. 12. Nowa Wieś 2. Feature 5. Photo by J. M. Burdukiewicz.
- Fig. 13. Nowa Wieś 2. Feature 32. Photo by J. M. Burdukiewicz.
- Fig. 14. Nowa Wieś 2. Selection of pottery. Drawn by N. Lenkow.
- Fig. 15. Nowa Wieś 4. Feature 141. Photo by P. Konczewski.
- Fig. 16. Nowa Wieś 4. Feature 136 – copula-shaped kiln. Photo by P. Konczewski.
- Fig. 17. Wykroty, Nowogrodzic commune, site 13/59. Overall view at excavation 1 from the S-SW side. Photo by M. Dobrakowski.
- Fig. 18. Czerna-Stary Gaj, Nowogrodzic commune, site 1/1. Overall view at excavation 3 from the WNW side. Photo by M. Dobrakowski.
- Fig. 19. Czerna-Stary Gaj, site 1/1. Outline of feature 3. Photo by M. Dobrakowski.
- Fig. 20. Nowa Wieś, site 7/14. Overall view at excavation 1 from the E side and cross-section of feature 1. Photo by P. Madera.
- Fig. 21. Nowa Wieś, site 7/14. Selection of relics recovered from arable layer. Drawn by M. Szczecińska.
- Fig. 22. Nowa Wieś, site 7/14. Selection of relics recovered from arable layer. Drawn by M. Szczecińska.
- Fig. 23. Nowa Wieś, site 8/15. Overall view at excavations 1 and 2 from the N side. Photo by M. Dobrakowski.
- Table 1. Archaeological sites explored on the route of planned A4 motorway, Zgorzelec – Krzyżowa section.
- Table 2. Radiocarbon dating (AMS) from Krępnica 8 and Nowa Wieś 2.